

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 23.

Convocător

Aderenții programului național român
 din comitatul Hunedoarei și comitatele în-
 vecinate sunt invitați la

Adunarea poporală

care se va ține în Orăștie la 12/25 Iu-
 nie 1911, cu următoarea ordine de zi:

1. Situația politică.
2. Votul universal.
3. Proiectele militare.
4. Proiect de moțiune.
5. Eventuale propuneri.

Orăștie, la 7 Iunie n. 1911.

Din încredințarea mai multora:

Dr. Aurel Vlad
 Dr. Ioan Margita
 Dr. Romul Boca
 Ioan I. Lăpădatu
 Nicolau Vlad
 Dr. Silviu Moldovan
 Dr. Enea Papiu
 Vasile Domșa
 Dr. Tr. Frențiu
 Ioan Moța
 Sim. Corvian iun.

Pedeapsa trădătorului

O anecdotă spune, că venind odată, pe un câmp de războiu, un șpion la Frederic-cel-mare, s'a oferit să dea toate indicațiile cu privire la poziția oștilor vrăjmașului, pentru o răsplată pe care el însuși a fixat-o la douăzeci și cinci de galbeni. Șpionul a fost oprit în tabără, lupta s'a dat, și toate destăinuirile făcute de dânsul s'au adevărit. Adus înaintea marelui rege și general, își primi răsplata trădării întocmai; dar înainte de a i-se da drumul să plece, Frederic făcu semn, că mai are ceva de adăugat:

— „Ca să nu zică nimeni, că nu știu să răsplătesc după cuviință astfel de servicii, — porunci el, — mai dați-i blăstamaturii pe deasupra încă douzeci și cinci... la spate.“

Umorul cam drastic al acestei anecdote învâluște o minunată observație și un adânc învățământ. În mijlocul unui războiu, al unor lupte pe viață și pe moarte, spionajul sau trădarea poate să vină în ajutorul uneia sau alteia din taberele vrăjmașe; nu este nimica abject în folosința de serviciile, pe cari asemenea nevrednice creaturi vin să le aducă și să le ofere, — de unde și vorba: „la războiu ca la războiu“. Dar șpionul sau trădătorul să nu se aștepte, în schimb, și în afară de plata materială a urâtei meserii ce a făcut, la altceva decât la disprețul binemeritat al orișicui, și chiar al

aceluia, care i-a plătit serviciul. Frederic-cel-mare a mers și mai departe și a dat o expresie și mai... simțitoare, scârbei ce i-a pricinuit ticălosul, de ale cărui destăinuirii totuși s'a folosit.

Ne uităm la trădătorii noștri, îndeosebi la acesta din urmă, la jinduitorul de episcopie dela Orade, care tocmai în zilele acestea își dă atâta trudă, ca să se arate cât se poate mai vrednic de dubla răsplată, la fel cu cea a șpionului din anecdotă. Dacă va ajunge cu adevărat la cea dintâiu, nu se știe încă, — dar pe cea de a doua trebuie să fi început s'o simtă, moralicește bineînțeles, — dacă peste tot sufletul decăzut mai poate fi susceptibil de o reacționare morală.

Răsplata materială e încă nesigură, fiindcă nesigur e și serviciul pe care trădătorul poate să-l facă cu adevărat taberei vrăjmașe în mijlocul căreia s'a înfățișat ca să și-l ofere. Cei cari puseseră oarecare nădejde în rezultatele practice ale trădării, încep să cadă pe gânduri și la îndoială. Nu era vorba numai ca acest călugăr să le aducă în parlament retorica lui dubioasă, marfă de care, slavă Domnului, nu se prea simte cine stie ce mare necesitate; ci vorba era ca să se rupă măcar un fragment, cât decât mai considerabil, din tabăra adversară, în care trădătorul de astăzi făcea erii pe fruntașul, pe unul din conducătorii cu vază și cu influență. În lipsă de aceasta sau de așa ceva, slabă nădejde de recompensa jinduită; — suplimentul ei inevitabil îi rămâne singur asigurat trădătorului.

Duduia Pulheria

— Amintire —

de: Em. Grigorovitz

„Vai, ce tot ieși cu gâtul gol afară, și încă pe frigul ăsta cumplit?“ Așa o probozea mama pe prietena noastră, răzâșiță dela Broscăuți, ce cosea la noi, în târgul Storojinețului, zestrea unei nepoțele ale sale, pornite pe măritiș. Duduia Pulheria, însă, căreia cunoscuții apucase să-i zică așa, măcar că era fată bătrână, ea de vreo șasezeci de anișori, nici că vrea să auză de probozeală, ci cu o brobodică în vârful capului, — și asta mai mult ca să și acopere șuvițele brumării de păr ce-i mai rămăsese, — se avânta cu gâtul gol peste omătul scârțâitor colo, sub scorușii din marginea grădinei, de împrăștia pe măsufa anume așezată, sămânța de cânepă pentru mosafirii sburători. Era asta o slăbiciune a bătrânei fete, să ademenească bieteles păsărele, încercate ca niciodată de frigul lungei ierni, să vie până sub ferestile casei, bucurându-se ca nebună, când le vedea sosind în sbor, una câte una, pentru a-și culege cu cioculețul ospățul pregătit.

Și venea apoi mulțămită de isprava sa, înghețată ciocan, în casă și în fuga mare ștergea aburiala de pe geamurile ferestei dinspre grădină și priveam cu toții pițigoi, sticleții și gușăroșii, cum se aruncau lacomi asupra semințelor. Ba de astădată veneau și pasări ceva mai măricele cu pene albaștrui și mătăsoase, având un fel de coif roșu în cap și înghițeau cu nesăț din cânepa

aruncată. Și ne spunea duduia, că asta este semn, că și-n depărtări ar fi iarnă grea, că doar nu degeaba se isprăviseră așa curând ciorchinele sângeratece din vârful scurușilor, pe cari Dumnezeu anume le lasă iarna ca mâncare pentru sărmanele păsăruici.

Decât spunându-ne despre aceste toate, iată, că o frântură de tusa uscată îi taie duduei vorba și mama iar o ia la ceartă, că de ce nu-și pune un tulpan pe umeri, când iese pe afară. Dar duduia nu se lasă, și-o aud, ca cum ar fi astăzi, cum îi întoarce mamei vorba, așa, cu colțișorii de lacrimi în ochii ei luminoși și veseli, rostind: „Ei, și ce-ar fi, dacă m'ași și îmbolnăvi și aș muri? Par'că cine are să mă plângă sau are să-și bată capul să mă pomenească: Atâta rău pe lumea asta“.

„Ei, vezi, că nu-i așa dudue! că de murit, dă, chiar ai și murit. Nu de răceală, — ce-i drept — ci de bătrânețe. Și nici n'avea altfel cum să fie, că de trăiai până astăzi, erai babă de o sută de ani și mai bine. Decât de pomenit, tot are să te pomenească cineva, și uite, nimene altul, decât eu, băiețelul de odinioară, pe care l'ai alintat și răsfățat cu poveștile frumoase ce-mi sună astăzi încă prin minte, încât mă pălește uneori dorul să le scriu“.

Ce suflet de femee bun și curat, era duduia Pulheria. Inchid ochii și o văd și acum înaintea mea, cu ochii ei mici albaștri și zâmbetu-i neistovit, care până și în ceășurile, când își plângea amărăciunile vieții, par'că tot nu se risipea de pe buze. Am apucat-o cam trecută,

dar nu știu ce-mi spunea și-mi zicea par'că și acuma, că trebuie să fi fost într-o vreme foarte frumoasă. Și ce adeverea oarecum lucrul acesta, era glasul acestei ființe, un glas, cum nu l-am auzit, cum nu-l voiu întâlni nicicând în lume. Un glas, nu știu cum să zic, ruginit, dar argintiu și înădușit, ca sunetul unei campane ascunse, undeva, în tufișuri, un glas unic între glasuri omenești, însă să-l cunoști și deosebești între mii și mii.

Era sora unui boieraș de viță veche, Iorgu Stârcea după nume, pe care-l socoteau oamenii în grămada răzâșimei satului Broscăuț de lângă târgul Storojinețului, deși se deosebea în multe de ceilalți locuitori de baștină răzâșească de pe acolo.

Avea bătrânul, ce-i drept, o sfoară de moșie nu prea mare, dar era bine așezată, și o lucrău niște vecini de ai săi. De aici și pricina, că se învălmășise cu dânsii, încât trecea și el ca răzeș, deși toți îi spuneau numai boierule și cucoane Iorgule. Nevasta îi murise de mult și avuse numai un copil cu ea, o fetișcană, ce era cam de vre-o 13 ani, când am pomenit-o, căci ședea la părinții mei în gazdă și umbra la tatăl meu la școală.

Norocul cuconului Iorgu, că avea pe lângă dânsul și o soră mai mare a sa, pe duduia Pulheria, precum am început să vă povestesc, care pe urma unor împrejurări vitregi, n'a mai voit odată cu capul să se mărite și a devenit mamă dreaptă copilei părăsite. Ea grija de altfel și de gospodăria destul de întinsă a bătrânului, și a-

Am arătat cum vorbesc ziarele ungurești despre Mangra, — despre manifestările lui de renegatism și de slugărnicie. Dispreț și scârbă, — iată ce respiră din comentariile citate. Batjocură și sarcasm, — iată-i răsplata, sau să-i zicem *arvuna* promițătoare de o curândă și întreagă răsplată meritată, sub greutatea căreia vom avea încă satisfacția să vedem plecându-se capul păcătos.

În mijlocul taberei în care vremelnic sunt reținuți trădătorii, ei joacă un rol care numai vrednic de pizmuit nu se poate numi. Expuși pururea la priviri ironice, la agrării satirice, ei sunt în situația constantă a unor bieți caraghioși cari până în cele din urmă nu se poate să nu-și simtă penibil poziția lui falsă, trist de ridicolă, în care se găesc. Curând, dacă au mai păstrat cât de cât un simț oarecare de demnitate, vor trebui să se izoleze, între tabăra din care au plecat cu gândul de trădare și între cea cu care zadarnic au sperat să facă *afacerea*. Glasuri de blestem și ocară îi vor respinge din cea dintâi, — hohote și rânjiri batjocoritoare în vor întâmpina din cea din urmă. Va fi timpul, prea târziu, al remușcării, al căinței și al cenușei pe cap.

O, da, — știm că sunt creaturi cu chip de om incapabile nici chiar de asemenea sentimente, — suflete strâmbe, greșeli ale naturii, în stare de a se tolăni și a se lăfăi în abjecția morală ca animalele necurate în mocirlele infecte. Putem număra câteva exemplare și de acestea, și nu ne-am mira, ca în decăderea pe al cărei povârniș s'a dus, să-l vedem și pe călugărul dela Orade ajuns până aci. Iși va extirpa poate din suflet orice urmă de rușine, de jenă, va înăbuși, sub un îndelung și stăruitor exercițiu de cinism, orice ridicare, cât de timidă, de glas al conștiinței... Se poate. Dar oare nu este și aceasta o pedeapsă dela Dumnezeu?

Intr'un fel sau într'altul nici un trădător nu poate scăpa de soarta lui. Chiar dacă momentan ar ajunge la o răsplată materială sau de ambiție bolnăvicioasă, ea va trebui să se înece în atmosfera asfixi-

antă înconjurătoare. Călugărul dela Orade e deputat; deputăția ar fi să fie o frumoasă misiune, o respectabilă demnitate... Ce are însă Mangra din toate acestea?

Nimica nu are. Nimic din ceea ce formează decorul unei asemenea misiuni și unei asemenea demnități, — și totul ce contribuie la înjosirea, la terfelirea lor. Nu haina face pe călugăr, și nu un mandat dobândit cu un preț ca acela pe care-l știe acuma toată lumea, va reuși să facă cu adevărat un „reprezentant al națiunii“ dintr'un reprezentant al feloniei față de neamul său propriu.

Urgisit și batjocorit, — aceasta-i va fi pedeapsa, — aceasta *este* pedeapsa, care a și început să-l ajungă și care, nu ne îndoim nici o clipă că are să meargă tot mai mult accentuându-se.

Orăștia în linie de luptă

Statul major a dat alarmul de luptă. Și lupta s'a pornit. Chemarea călduroasă a fruntașilor a străbătut adânc în inimile Românilor adevărați, răscolind în cutele sufletului sentimentele puternice de dragoste de neam și egalitate. Valurile însuflețirii tălazuiesc tot mai furtunos dela un unghiu de țară în celalalt, deșteptând dorinți amorțite pretutindenea unde viețuește măcar un suflet de Român.

Zi cu zi se ridică semeț câte un steag mai mult și în jurul lui se înrolează la luptă pentru drepturile inalienabile ale poporului desmoștenit toți Românii de inimă, pătrunși de credința ne-strămutată a biruinței dreptății. Pe steagurile noastre, ce fâlfăie falnic în adiere lină de primăvară, este înscrisă cu sângele strămoșilor noștri eroi, deviză înălțătoare ce a mișcat de atâtea-ori masele din somnul cel de moarte: *libertate, egalitate!*

Suntem mândri, că ne-am născut Români, când auzim ecoul câte unui chiot vitejesc, chemând voinicii la luptă pentru izbândirea votului universal, a cărui realizare ne zburciună acum întreaga ființă națională. Și nemărginită ne este bucuria, când vedem înșiruindu-se în linie de luptă aceia cari între cei dintâi au înțeles glasul vremii și chemarea neînfricată a conducătorilor săi, — Românii din cercul Orăștiei.

Ostași credincioși ai steagului național, Români din Orăștie, primiți salutul nostru fierbinte pentru mărețul pas ce ați pornit să faceți. Suntem de un gând cu voi și din energia voastră

ne nutrim nădejile și văzând tăria voastră, curajul ne crește pentru a purta lupta mare împotriva feudalismului refractar.

Trăim momente istorice, știți bine. Ne așteaptă suprema datorie a izbândirii drepturilor poporului. Și în aceste clipe de vitală însemnătate pe cine să ne sprijinim dacă nu pe noi înșine. Se pare că de data aceasta „Ceasul Românilor“ nu va întârzia. Ne este garantă însuflețirea și puterea voastră, cari puțin înaintele îngenunchiați prin fărâdelegile revoltătoare ale contrarilor, cu înzecit curaj ați ridicat acum din nou steagul falnic al aspirațiilor noastre naționale, să nu-l mai scăpați, decât căzând cu el în lupta pe viață și moarte, ce se dă în curând între privilegiați și clasa desmoșteniților.

Ostași voinici ai partidului național, — adunarea măreață convocată de fruntașii voștri pe 12/25 Iunie la Orăștie alături de cea dela Arad și cea de Joi ținută la Lugoj, care reușise atât de strălucitor, va fi pentru noi a treia dovadă puternică, că voi înțelegeți perfect rostul entuziasmelor noastre lupte, ce le dăm cu extreme opintiri, ca să câștigăm intrare în afacerile țării tuturor aceluia cari contribuie la susținerea ei cu dare de bani și de sânge.

Glasul vostru energic ce-l veți exprima în adunarea aceasta ne va fi încurajare pentru a înfrunta toate loviturile din partea dușmanului comun și ne va servi de mângâiere pentru a suporta durerea nemăsurată ce ne sfâșie sufletul, văzând îndărătnicia celor răsvrățiți, cari nici în aceste momente critice nu se pot avânta deasupra preocupărilor lor personale.

Orăștie! Una dintre cele mai rezistibile fortărețe ale steagului nostru mândru, Duminecă se vor răstrânge cu însutit ecou glasurile fruntașilor națiunii române în zidurile tale și izbucnirile viforoase ale sentimentului iubirii de neam din piepturile miilor de Români se vor zburciună multă vreme printre pereții tăi încăpători. Duminecă, vei fi mărturia serbărei înălțătoare a re-deșteptării conștiinței naționale ale poporului românesc din aceste plaiuri.

Românii din Munții îndepărtați și de pe plaiurile fecunde, grăbiți cu dragoste în mijlocul bravilor frați din Orăștie, ca într'un glas să mărturisiți iarăși solidaritatea noastră nedivizibilă și dorințele voastre juste. Veniți să dați mâna cu frații voștri vrednici și să vă uniți strigătul de luptă într'un singur chiot puternic și înfricoșat, care să străbată până în cele mai ascunse sătulețe din umbra munților, scuturând navalnic coama sburlită a codrilor seculari. Grăbiți la Orăștie cu toți ostașii de viță veche, credincioșii neclintii steagului semeț al aspirațiilor noastre naționale. Dragostea voastră curată să dea luptătorilor putere și nădejde.

Vă salutăm cu drag, în mijlocul voinicilor Orăștieni.

cesta mai mult din îndemnul și cu ajutorul ei își păstra în multe lucruri înfățișarea de bucată de boier și om de neam. Că nu venia, — în minte bine, — decât în butca sa, cam hărbuită de vremuri, dar trasă de niște cai frumoși, la noi la târg. Și nu se pomenea odată măcar, să vie, mai ales când era însoțit de duduia, să între în casă cu mâna goală, semn, că ținea să cinstească pe cei ce-l cinsteau.

Nu mai în minte cum s'a sorocit căsătoria tinerei fete, a cărei zestre se cosea în casă la noi, în timpul când începe povestea mea, dar alăta știu, că bătrânul Stârcea a murit câțiva ani după aceea, cum se zicea, mai mult de supărare din pricina unei nesăbuite lăcomii a ginerului său, iar duduia Pulheria, care nu se îndura să părăsească așa deodată locul ei de copilărie, a vândut partea ei de pământ la oameni și s'a mutat în cele din urmă la noi la târg. Aici a stat un an și mai bine, după care au venit de au luat-o niște rubedenii de ale ei în Moldova.

În anul acela însă am avut prilej să o cunoaștem cu toții și mai bine, că luase casa întreagă în stăpânire, spre bucuria mamei, care ținea mult la această ființă harnică și deșteaptă. Cât era însă de iscusită în lucruri de ale gospodăriei, am văzut și eu, petrecând în vacanță pe acasă.

Ce avea în deosebi duduia Puheria ca dar mbrștenit, — se vede de acasă dela părinții ei — era îndeletnicirea minunată de a face aluaturi, mezeluri, dulcetuți, murături, sărături și alte lucruri de felul acesta. De cum începea firea să-și aducă

roadele sale de tot soiul, pornea și truda duduiei de a înzestra casa cu lucrurile cele mai gustoase și căutate. Știu, că s'a fost întâmplat tocmai atunci, cumcă din pricină de boală să fie închise școlile Cernăuțului dela Rusalii și până spre sfârșitul lui Iunie, așa că am stat tot acasă, dând dintr'o vacanță în alta. Și am văzut, mări doamne isprăvi de ale duduiei, de se crucea mama. Nu zicea însă nimica, fiindcă o precopsisă duduia cu borcane de dulceață de toate neamurile, de nu mai încăpeau prin cămară și cele guri de sobe ascunse.

Era meșteră duduia, în deal de trebi de zăhăreală, lucru mare și o văd par'că și acuma cum a luat de la început, adică cu ivirea celor dintâi fragi și căpsune aduse de jigăncile Crivei. Locul îndămănat înșă, unde-și așeza meșteșugul, era foisorul de mesteacăn, închis de alunișul des, tocmai în fundul grădinei. Acolo mă chema, de ne așezam lângă cazanul mic pus pe pirosteie. Și în vreme ce ferbea apa limpede și începeam să arocoteală, duduia Pulheria lua din mâinile hargatei cu un pahar măsurat de înainte, frăgăria curățată frumos și o potrivea pe tipsiele cântarului, ca să iasă tocmai, pe tocmai, adică atâta fructe, atâta zahăr.

Între aceste foculețul de sub ceanul de alamă pâlăia vesel și duduia, mai da prin topitura de zahăr câte o răsucaală cu polonicul. În sfârșit părăndu-se că siropul e destul de legat, lua sahanul cu fructele cântărite și le scufunda cu băgare de samă în zăhăreaia ferbinte, care le în-

ghitea lacom, ridicând pe deasupra volburi din ce în ce mai spumoase. Și nici nu era bine golit sahanul, că iată ceanul pornit pe clocot năprasnic și aici începea iscusința duduiei. Că-mi prindea cu un linguroiu spuma trandafirică și o tot pune pe talgerul ce-l țineam cu deagata la stânga duduiei. Asta vedeți era trufanda, la care aveam eu dreptul cel dintâi. Și în vreme, ce talgerul se umplea, eu grijeam cu o lingură mai mică, să se tot golească, până în cele din urmă să potolea clocotul, se sușia spuma cea dulce și vedeam pe duduia ștergându-și cu mâna slobodă sudorile de pe frunte, dovadă, că lucrul era ca și isprăvit.

În timpul acesta doica noastră, care se pricepea și ea puțin la fertul dulcetei, așeză în rând gavanoasele (borcănele) smălțuite, înțări deșarta apoi duduia, cu polonicul, dulceața din ceanul tras de pe foc, cu aceeaș bagare de samă, limpezând unde vedea că trebuie, chiagul fragilor ferte și potrivit amestecul după chibzuială. Apoi le ducea doica gavanoasele în casă, de le înșira așa deschise cum erau, pe o poliță în cămară, unde trebuiau să se răcorească bine, căci dacă le-ar fi legat cumva îndată pe la gură, dulceața se zăhărisea. Și până la legat, adevă până seara, mai era o trebușoară și aici eu eram meșterul. Li făceam adică duduiei cu un vârf ascuțit de tăciune pe o bucată de mucava un chenar rotund cu flori și țărțamuri, după care potriviam altele pe hârtie curățită albă, tocmai cum trebuiau să fie potrivit la gurile gavanoaselor. Pe înserate, le lega apoi duduia vasele, unul câte unul, cu

Discursurile

rostitute la marea adunare
națională dela Lugoj

Discursul d-lui dr. V. Branște

Onorată adunare!
Iubiți frați!

Ajungând la acel punct din ordinea zilei, când în numele celor ce au convocat această adunare mare și frumoasă, sunt eu chemat a vă propune hotărârea, pe care voim să o aducem astăzi aici, ca glasul poporului român din acest comitat și din comitatele învecinate, dați-mi deci voie, ca din cele aici spuse să culeg și eu câte ceva și mai adăugând și dela mine, să vă arăt de ce credem noi, că e bine a se aduce hotărârea, pe care o propunem.

Înainte de toate constatăm, că pe lângă toate schimbările mult laudate, cari s'au făcut în vremea din urmă în guvernele țării, atât situația politică a țării, cât și situația poporului nostru în această țară, care e și patria noastră, nu s'a schimbat într-un nimic, ci este încă tot cea veche. (Aprobări.) Aceleași năcazuri ne pasc, aceleași doruri ne frământă și aceleași tabere stau față în față în luptă neîmpăcată.

Fraților! De mai bine de patruzeci de ani este poporul acestei țări împărțit în două tabere, ca să-i zic așa: în tabăra puterii și în tabăra dreptății.

Ceice stau în tabăra puterii zic, că țara aceasta, care numără astăzi peste 20 milioane locuitori, va fi numai atunci o țară mare, tare și fericită, dacă toți cetățenii acestei țări, fără deosebire de credință și de limbă, vor fi una nu numai în însuflețirea pentru moșie, ci și una în limba lor și naționalitatea lor. De aceea caută cu toate mijloacele puterii să facă din multele popoare ale acestei țări un singur popor, cu o singură limbă, cu o singură naționalitate.

Noi ceștiașii, cari stăm în cealaltă tabără, în cea a dreptății (Trăiască!) zicem, că înlăptuirea acestui gând este cu neputință și de aceea credem noi și propovăduim, că această țară va fi mare, tare și fericită numai dacă se vor recunoaște în lege drepturile la ființa lor națională a tuturor popoarelor, cari împreună alcătuiesc această țară, dacă între popoarele de o potrivă îndreptățite va domni pacea și bunăînțelegerea, dacă va cinști fiecare dreptul celui-lalt și vor fi toate cu încredere unul în altul.

Noi suntem tabăra dreptății, pentru că noi pe temelul dreptului și al dreptății căutăm să înlăptuim fericirea noastră și a țării, căci aceste două atarnă una dela alta, iar cealaltă tabără este a puterii, pentru că cei din acea tabără, după ce noi nu voim să abzicem de bunăvoie la

ființa noastră națională deschilinită, caută cu puterea să ne contopească în acel popor, despre care cred, că este singur îndreptățit să vieze în această țară.

Lupta de naționalitate din această țară este lupta dintre aceste două tabere. Și în privința aceasta nu este nici o schimbare. Au venit guverne și s'au dus guverne, dar dușmănia dintre cele două tabere a rămas aceeași. (Așa-i!)

Noi ne împlinim toate datorințele față de țară, dar una nu se poate cere dela noi: De a abzice la ființa noastră națională deschilinită. Nu putem, nici chiar dacă am voi, căci așa ne-a lăsat Dumnezeu, așa am răsărit din glia acestui pământ, unde am fost plămădiți înainte de aceasta cu douăzeci de veacuri, închegându-ne într'un popor, concreșcut cu glia din care am răsărit. De aceea nici nu suntem străini aici, doar tocmai acest colț de pământ este leagănul ființei noastre naționale. (Aclamațiuni.) Și tot de aceea noi în lupta ce o purtăm nu râvnim la bunul vecinului nostru, ci căutăm numai să ne apărăm ființa noastră națională. Întru apărarea acestei ființe naționale au luptat cu atâta vitejie părinții noștri, luptăm și noi înainte și vor lupta și urmașii noștri fără contenire până ce dreptatea între popoare se va instăpâni și în această țară astăzi atât de nenorocită.

Și lupta aceasta a noastră, iubiți frați, nu este o luptă zadarnică, căci din luptu aceasta numai noi putem eși biruitori. (Aprobări.) Vedem doar cum în cealaltă tabără, în tabăra puterii, începe deja să se clătine credința în putința înlăptuirii gândului lor.

Nu că nu le-ar plăcea să vadă această țară numai de un singur popor, cu o singură limbă și cu o singură naționalitate, dar încep să vadă și să înțeleagă, că acest gând al lor nici de bunăvoie, dar nici cu puterea nu se poate înlăptui. (Aprobări.) Și ca oamenii cumiști, încep unii să-i zică: De frumos este negreșit frumos gândul nostru, dar numai câtă vreme se poate înlăptui. Îndată ce nu se poate aceasta, este gândul acesta cel mai mare păcat pentru țară, căci se sleiesc puterile țării într'o luptă fără rost, iar între popoarele, cari ar fi trăit în pace și bunăînțelegere împreună, se bagă în mod meșteșugit ura și zizania. (Așa-i!).

Sunt deja în tabăra lor mulți, cari o spun aceasta pe față. Dar sunt și mai mulți, cari deși văd și înțeleg aceasta, nu cutează să o spună pe față, ori că caută anume să amețească lumea ascunzând adevărul, numai ca să nu scape puterea din mână, că prea prea s'au îndulcit cu puterea și nu le vine la socoteală să o împartă cu milioanele cetățenilor, cari își caută dreptul lor în țara lor. (Așa-i!). Să vă arăt numai o pildă. S'a vorbit aici despre legea lui Apponyi, despre care se spune, că s'a făcut anume ca să ne învețe pe noi patriotism și limbă ungurea-

scă. (Protestări). Ei bine, iubiți frați, ian să căutăm puțin prin satele noastre, să vedem ce se întâmplă! Ne învață cu legea lui Apponyi patriotism și limbă ungurească? Vorbă să fie! Și-au extins numai puterea și asupra bieților noștri învățători, ca să facă și din învățătorii noștri slugile de partid ale tuturor partidelor dela putere, cum au făcut din notărași și din toți subșșii administrației! Să fie numai bună unealtă învățătorul în mâna stăpânirii la alegeri și peste tot în politică, apoi poate lăsa școala în mila sfântului! Nime nu-și mai bate capul dacă învață peste tot deva în școală, sau bal (Așa-i!). Vedeți unde am ajuns? Câtă umilire, câtă călcare de lege, ce cădere! Nici cei din tabăra puterii nu mai cred în gândul pe care l-au moștenit dela părinți, ci îl întrebunțează numai ca să se țină la putere, ca să nu scape puterea din mână! Și în pofa aceasta josnică după putere cu orice preț, nu numai că ne calcă în picioare drepturile noastre, ci păgubesc și mai mult țara și tradează deadreptul interesele poporului maghiar, căci nu numai pe noi ne înăbușe, ci încătușează și pe Maghiari, care ca și noi, ajung robii puterii guvernelor, cari n'au altă rădăcină în țară, decât puterea care le ține!

Și cu cât înaintează, iese tot mai mult la iveală contrazicerea dintre aceste două tabere. Iar convingerea, după cum am arătat deja, nu poate fi decât pe partea noastră, pe partea dreptății. (Aprobări furtunoase!). Căci, dacă lăsăm toate la o parte, în lupta aceasta nu e vorba de alta, decât a ne stânge sufletul de Român, a stinge în noi amintirea, că ne tragem din glorioșii coloni ai lui Traian și a ne sili să primim un suflet străin, să credem că ne tragem din Tuhutum! Ei bine, fost-au ei în stare în decurs de 40 ani să scoată măcar din un singur Român sufletul și să-i bage unul străin? (Nu!) Apoi până când politica statului nu va reuși să facă minunea aceasta, ca smulgând din noi sufletul național, să-l înlocuiască cu unul străin, până atunci noi suntem învingători! (Aprobări furtunoase). Pentru că despre aceasta e vorba în lupta națională dela noi. În jurul acestei întrebări se învârte toată politica, de aceea ne calcă drepturile limbei pretutindeni, pentru că știu, că în limbă trăește sufletul unui popor și de aceea ne silesc să învățăm altă limbă, pentru că cred că prin această limbă străină de sufletul nostru, vor putea vărsa și alt suflet în noi!

Acesta e rostul luptei pentru limbă. Noi însă limba nu o dăm! Doar în inimă trăește dorul inimei noastre, prin ea ne vărsăm jalea noastră, în ea trăește nădejdea noastră. Și până ce nu ne dăm limba nu ne înstrăinăm nici sufletul. Cum ne-am știut păstra limba și sufletul românesc atâtea veacuri de urgie, vom ști să le păstrăm și de aici înainte. De aceea nu desnădăduim, căci până când ne știm păzi ființa

ată pestriță adusă de la șpițrie și nu uita să însemne cu plumb roșu pe o margine, soiul dulceaței și ziua când s'a făcut.

Și nu treceau nici două săptămâni, că venia apoi rândul dulceaței de trandafir, care era însă ceva mai migăloasă. Cum n'aveam în grădină la noi decât numai câteva tufe de trandafiri anume pentru rostul acesta, la cari le și zice trandafiri de dulceață, trebuia să mă duc eu prin locuri, pe unde știam că sunt, și mai de la curtea boierului de alături, mai de la alți vecini, adunam două trei coșulețe de frunze. Decât frunzele trebuiau și ele întâi pregătite pentru treaba fertului și asta era o istorie întregă. Pe masa lungă din cerdacul casei se așternea o față de masă albă și duduia într'un capăt, iar mama în cealalt, alegeau din gramada bobocilor mirositori frunzele neofelitate, și cu foțecuta le rățeau dedesupt, curățându-le bine de nodurile galbene ale floarei.

Iar când lucrul acesta curat femeiesc era gata, straturile de frunze alese se presăra cu sare de lămâie și începeau a le frământa în covățele, până se făceau boți. După asta venea socoteala și cântăritul, care se făcea — țin minte bine, — potrivit din boțurile de trandafir câte patru loturi frunză la câte un funt de zahăr. Și de aicea plecând în urmă drept la foisorul de sub alunii, unde ciauunul era și așezat și se umplea cu apă măsurată bine, adevă un pahar mijlociu de fiecare funt, până se ridică la trei sferturi.

Apoi câte pahare de apă, atâtea grămezi de zahăr de câte un funt și alături tot atâtea bo-

furi de frunză sărată de câte 4 loturi, — socoteală cu rost, nu șagă, — care de se greșea, era dusă dulceața naibii. Dar se făceau toate fără sminteală și dijma mea la spuma dulce și îmbătător de mirositoare ieșia și ea de minune. Numai că gavanoasele trebuiau de data asta întâi afumate cu pucioasă, încolo însă aceeași rânduială. Iar pe la aprinsori dulceața sta legată bine la locul al doilea, pe polițele din cămara cu iarnă.

După trandafiri, venia smeura, veneau ci-reșele, întâi cele mici păsărești, apoi cele albe mari cumpărate dela Lipoveni și în urmă cele negre amare. La acestea știu că n'aveau voie să lipsească simburășii albi, aruncați în clocoteala ferturei dulceaței, de unde se ridicau apoi ei singuri ca niște stele arginții peste chiagul întunecat al beltelei. Venea după asta slăvița dulceață de coacăză, care îi da de hac la întreaga suflare muierască din casă, la care se mai adaogase la astfel de zile încă și de câteva fete de școală chemate așa, în ajutor. Că trebuiau boabele acestor mici fructe întâi curățite frumos cu acul de semințele dinlăuntru, ceea ce dăra cu zilele, mai ales că duduia Pulheria nu se mulțumea numai cu dulceață de coacăză mărunță roșie, dar făcea dulceață și din coacăză mai mare albă. Asta însă se găsea numai la un răzeș bogat din Broscăuți, la care trebuia trimis în adins un om cu trăsura.

Cea mai migăloasă și aleasă dulceață, era însă pentru duduia dulceața de miez de nucă, la care țin răzeșii mai ales, lucru strașnic. Se cule-

geau nuci de cele mari de tot, câtă vreme învălișul lor cel verde este încă una cu miezul, se curățau cu mânuși pe mână de coajă. Asta din pricină, că boie neagră mai trainică pentru mâni nici că esfe pe lume, și de, se fereau toți ca de pelița dracului.

Miezul trebuia apoi spălat în cinci, șase ape și în urmă bine opărit, până se fierbea cu anume măsură, adevă tot câte patruzeci de nuci la un funt de zahăr și un pahar mare de apă. Decât și dulceață mândră și gustoasă ca asta rar înțâlneai. Că era numai cât aromă și melisă gălbuie de-ți venia chiar să-ți lingi buzele.

La sfârșit se mai fie.bea încă un fel de dulceață, care trecea însă așa, mai mult de doftorie. Asta era dulceața de coarne, la care ținea mai ales tatăl-meu, în vreme ce noi copiii cam fugeam de ea, fiindcă avea gust acriu și ne strepezea dinții, foc...

Săraca duduia Pulheria. câte le știa? Ași putea tot să vă spun și să nu mai isprăvesc, dacă ași vrea să înșir câte le mai făcea biata. Că n'avea odihnă un ceas. Dar la fertul majunului sau povidiei, — cum îi mai zicea pe la noi, cine, credeți că avea cuvântul cel mare? Dar la tăiatul și muratul curechiului și pusul căpăținelor și scrijelelor în putini znume? Dar la înfundatul castraveților și făcutul murăturilor mărunte? Ce meșteșuguri și chițibușuri, ce rețete cunoscute numai cât duduice singure, încă dela maică și bunică-sa de acasă. Numai cât ce folos, că nu avurăm parte să mâncăm împreună din toate acestea bunătați datorite hărniciei și iscusinței du-

noastră deschilinită națională, până atunci noi suntem învingători. (Aprobări furtunoase). Acesta este adevăratul înțeles al rezistenței noastre față de încercările de a ne desființa naționalitatea. Aceasta este evangelia politicii noastre, pe care nu cu vorba, ci cu fapta o reprezentăm! (Aplauze).

Ajunși la constatarea aceasta, putem cu fruntea ridicată și cu privirea senină să spunem la prieteni și la dușmani ce este aceea ce voim noi să înfăptuim în politica țării! Doar noi nu voim nici să spargem țeara, nici să dărăburim statul. Un singur lucru voim: Să se îngrădească prin legi dreptul poporului nostru la ființa sa națională în țeara aceasta, care este și a noastră! (Aplauze). Noi suntem aici acasă. Aici ne-am zămislit, de gila acestui colț de pământ suntem prin sânge și sudoare legați, apărându-l față de toți dușmanii, susținându-l în bine și în rău cu rodul sudorii noastre. Pe acest colț de pământ voim să ne vedem asigurată și garantată prin legi existența noastră națională.

Aceasta este ce voim! Voința aceasta ne-strămutată străbate toate programele și luptele noastre, începând cu Marele Arhieru Innocențiu, care nainte de aceasta cu aproape două sute de ani a cerut ca nația română să fie introdusă ca a patra națiune în constituția Ardealului, până la 1848 când din catedrala din Blaj a propovăduit marele Bărnuțiu că libertatea unui popor nu poate fi decât națională și de atunci până în zilele noastre! Toate programele și toate memorandumele poporului român au fost totdeauna întruparea după vremuri a acestei voințe nestrămutate a poporului român, răsărită din dorul de viață proprie națională. (Aprobări).

Programele și memorandumele s'au schimbat după vremuri, cum nici nu se putea altfel, dar scopul lor a rămas unul și același: Dreptatea și dreptul poporului de a fi! (Aplauze).

Programul în politică este ca și legea în stat, se schimbă după vremuri, numai dreptatea este una și aceeași din veci în veci. Programul ca și legea este încercarea omenească a turna în forme dreptatea, care nu se schimbă nici când și pe care numai oamenii după vremuri o văd în alt și alt chip. De aceea vedem, că legile, ca și programele se schimbă neconținut, dreptatea însă rămâne totdeauna neschimbată, una și aceeași.

Pentru înfăptuirea dreptății în legile țării am luptat noi totdeauna, luptăm și astăzi și vom lupta și de aici înainte fără contenire, căci numai îngrădindu-se prin legi dreptul poporului la ființa sa națională, vom vedea coborându-se și pentru noi din ceriuri dreptatea pe pământ! (Aprobări!)

Acesta este înțelesul și rostul tuturor programelor și memorandumelor noastre, este sufletul luptelor ce purtăm! Vom căuta și de aici în-

ainte să turnăm totdeauna în cea mai potrivită formă dreptul nostru, care urmează din dreapta cea de veci! (Aplauze).

Ajunși aici în vorbirea mea, dați-mi voie să vă vorbesc acum și despre constăturile, cari au fost între guvern și partidul nostru, despre cari va amintit mult iubitul vice-prezident al partidului nostru și prezident al clubului dietal d. dr. T. Mihali, spunându-vă că despre aceste voim vorbi eu mai pe larg.

Este fapt cunoscut, că anul trecut după ce a venit la putere, a căutat ministrul prezident Khuen Héderváry atingere cu conducerea partidului nostru dietal și este fapt, că noi am stat de vorbă, având în mai multe rânduri întâlniri cu ministrul prezident, desbătând la aceste privilegii întrebarea dacă peste tot este cu puțință o împreună lucrare între noi și guvern, care încă nu avea partid în dietă și al cărui program era încă de tot nedeslușit.

Înainte de toate se impune întrebarea, dacă peste tot bine am făcut că am stat de vorbă, când puteam simți, că ceice se apropie de noi nu se apropie cu gând curat?

Eu vă răspund, că bine am făcut! Și iată de ce: Între armele luptei noastre este și aceea, că prin vorbiri, adunări, scrieri, căutăm să facem cunoscută lupta noastră, ca astfel să se țină totdeauna la suprafață și să se știe în tot locul, că până când nu se va face dreptate popoarelor din Ungaria, până atunci nu va fi pace în țara aceasta, până atunci nici țara aceasta și nici Monarhia nu-și poate împlini locul între celelalte țări ale Europei. Iar aceste convorbiri dintre conducerea de partid și ministrul prezident, despre cari s'a știut și afară de hotarele țării, au contribuit foarte mult, ca lupta noastră să fie cunoscută și chestia naționalităților din Ungaria să fie ținută la suprafață. (Aprobări!)

Și cum să nu stăm de vorbă, dacă acum s'a întâmplat ceea ce noi am cerut mai înainte, că trebuie să se facă. Să nu merg mai departe. La conferința națională din 1887, referentul de atunci al conferinței, ales apoi și prezident, a judecat foarte aspru stăpânirea tocmai pentru că nu caută nici un prilej a cunoaște durerile și dorințele noastre și a vindeca ranele noastre, cari sunt și ale țării. A arătat, că și în alte țări cu mai multe popoare, așa în Austria, în Belgia, ba chiar și în Anglia sunt frecări între popoare și nemulțumiri cu guvernul, dar în toate aceste țări caută guvernele neconținut să găsească cauzele nemulțumirii și mijloacele mai potrivite pentru a le delătura. Numai în Ungaria nu se face nimic din partea guvernelor pentru a îndruma conflictul înverșunat național pe calea împăcării, ceea ce nu este păgubitor numai pentru popoarele lipsite de drepturile lor firești, ci este păgubitor și pentru întreaga țară. (Asa-i).

duiei Pulheria, căci ne a părăsit, tocmai când ne fusese mai dragă.

Era târziu vara cam pe la sfântul Ilie, adică așa spre toamnă și duduia care robotise la niște belteli de gutăi timpurii și se pregătea acum de cea mai de seamă ispravă, de muratul răscovilor. Aștia sunt, poate ați auzit niște bureți, cari cresc numai prin pădurile cetinoase, între brazi și molizi și sunt înzestrați cu o aromeală acrie foarte plăcută. Puțini oameni le știu rostul acestor roade dumnezeiești și mai puțini știu să le potrivească pentru a putea fi ținute peste iarnă. O friptură de găinușă sălbatică cu răscovi, trecă în ochii igumănuului dela mânăstirea Putnei, pe la care ne abăteam de multe-ori, ca măncarea cea mai făimoasă în lume, sau făcea cum spunea el, mai multă încă decât farfuria de linte, pentru care s'a dat vândut Esau fratelui său Iacov. Spălatură și opăritul răscovilor ținea ce-i drept cu zilele, până se începea în cele din urmă cu muratul lor în puțini de înainte pregătite. Și mi le așeza duduia Pulheria cu mâna ei, straturi, straturi, punând printre bureții lucii și zămoși tot felul de mirodenii, ceapă tăiată în fălioare subțiri, frunze de dafin, piper alb și vliștărășe de stejar și câte mai știu.

De cât iată, că în toiul acestei isprăvi, îi vine duduiei o scrisoare din Moldova, tocmai de pe la Huși, cu peceți și stacogii și două semne de cap de bou și, — cum să vă spun, — îi întoarce capul, îi răsucesc inima, de nu mai știa femeia ce-i cu dânsa. Că a citit-o și răscolit-o

sări întregi, mai singură, mai cu tâlcul tatălui meu, de a plâns în urmă și nenumărate rânduri de lacrimi, decât toate numai ca să se zăpăcească și mai cumplit. Avea pe acolo, în Fălciu, niște rude după mamă, avea adică, cum se vedea din scrisoare, o soră a repausatei, care, pe cât înțelegeam, se bucura de oarecare stare, ținea însă la rândul ei, nepoți și nepoate în casă, ce străduiau într'un glas cu mătușa lor, că să vie verișoara Pulheria la ei, la moșie și câte și câte.

Ce să mai zică! Știut este, că omul astâmpăr nu găsește, până nu-l strânge Dumnezeu. Și dudiei atâta-i trebuia, să se creadă dorită și iubită departe, colo, într'un colț de pământ necunoscut, dar căutat cu dorul și visul, prin faptul, că-și știa acolo mormintele strămoșilor. Cam cinci săptămâni în urmă, după un schimb de scrisori tot mai aprige, ne-am pomenit cu unul din acei verișori moldoveni, în contoșel cam purtat, dar de croială oarecum boierească. Și ne-a ademenit-o pe duduia așa încetul cu vorbe și povețe, de s'a dat pe brazdă și după două zile s'a și hotărât de plecare. Am plâns cu toții, mai ales mama, a petrecut-o tata până la hotar, la Mihaileni, și dusă a fost pentru totdeauna.

Și dacă acum s'a întâmplat ca guvernul să caute cu noi atingere, acum să fi răspuns noi că, nu stăm de vorbă! Veniam atunci în contradicție cu noi înșine și lumea avea tot dreptul să ne zică, că nu suntem oameni serioși, pentru că ne tot plângem că nu stă nimeni cu noi de vorbă și apoi când vine un guvern să stee cu noi de vorbă, atunci noi întoarcem spatele!

Și apoi să nu uităm ceva. Dacă am ajuns prin politica de activitate dietală un rezultat, acela este tocmai că s'a scos la suprafață chestia de naționalități din Ungaria. Astăzi nu se ocupă oamenii de chestia de naționalități din Ungaria numai aici la Lugoj, ori numai la Sibiu și la Blaj, ci și la Londra, Paris, Berlin; de Viena nici nu mai amintim.

Între asemenea împrejurări trebuie să fim cu mare luare aminte la fiecare paș pe care-l facem, căci pentru noi nu este tot una că părerea lumii călțe e pe partea noastră, ori este contra noastră. Din contră, noi totdeauna am apelat la simțământul de dreptate al lumii culte, căci nici pentru guvernele noastre nu este tot una de aprobă sau desaproabă lumea cultă ceea ce fac aceste guverne cu noi aici acasă. (Aprobări).

Ei bine ce ar fi zis această lume, care urmărește cu mare luare aminte lupta noastră, dacă vedea, că vine un guvern și voiește să stee de vorbă cu noi, iar noi răspundem, că nu vrem? Ce ar fi zis? Negreșit, că am fi perdut simpatiile. Ni-s'ar fi zis, că suntem niște încăpăținați și niște păcătoși cu cari nu se poate sta de vorbă. Dar tocmai asta este aceea ceea ce tot voiesc să scornească dușmanii noștri despre conducerea noastră de partid. (Aprobări). Le-am fi dat acestora cea mai bună armă în mână contra noastră!

Și apoi nici nu este cazul întâiu, când s'a stat de noi cu vorbă. Să nu merg mai departe decât la coaliție. Când a venit coaliția la putere ne-a chemat pe arhierii și pe mai mulți fruntași de ai noștri la o consfătuire, tocmai, cel puțin așa ziceau, ca să asculte durerile noastre și să le caute leac.

Și după ce au spus arhierii noștri și fruntașii noștri ce aveau de spus, este cunoscut, că tocmai contele Apponyi a fost acela, care s'a ridicat ca să spună, că acum toate ar fi altfel, căci cu marele guvern național, cum se laudau ei, nu se mai potrivește a lucra cu împunsăturile de ac! O vorbă care am mai auzit-o apoi și delaltul!

Ei bine, pe cine judecă lumea, dacă acești fruntași și arhierii nu mergeau la consfătuire și nu spuneau acolo durerile poporului român! Negreșit, că pe noi! (Aprobări). Așa însă vede lumea, că vina nu este pe partea noastră, ci pe acelora, cari deși ne chiamă nu au nici curajul și nici priceperea ca să vindece această rană deschisă a țării! (Așa-i!)

Ai noștri însă și-au împlinit numai datorința când s'au dus și au arătat condițiile între cari se poate face pace, precum am atins deja aceasta mai înainte. Ei nu s'au milogit și nu au abzis de drepturile poporului, ci s'au dus la chemarea sfetnicilor Împăratului și regelui și se vor duce și de aici înainte, când vor fi chemați de vre-un factor de seamă al țării, ca să spună rupt ales, cari sunt durerile poporului și care este calea îndrumării spre bine. Dacă ceice ne cheamă nu primesc sfaturile conducătorilor noștri, nu e vina noastră. Ai noștri însă și-au făcut între toate împrejurările datorința!

Așa s'a întâmplat și când a venit contele Khuen-Héderváry la putere, numai, că între venirea lui Khuen-Héderváry și a coaliției a fost mare deosebire.

Coaliția a venit cu mare alai, cu toba cea mare de reclamă: Noi suntem marele guvern național, noi am salvat constituția și așa mai departe, iar lumea maghiară era orbită de strălucirea reclamei. Contele Khuen-Héderváry a fost primit ca rădător de neam și vânzător de țară când a venit. L-au poreclit „grănicear” și l-au întâmpinat în dietă cu calamară izbită de cap!

Când a văzut Khuen, că nu o poate scoate la cale cu șovinistiși-a zis. Mai sunt aici și democrați, socialiști, radicali și naționalități. Dacă nu se poate cu unii, se poate cu alții! Astfel apoi s'a adresat prezidentului clubului nostru dietal și astfel s'au început acele consfătuiri și am spus rupt ales, care este punctul nostru, care este temelia pe care se poate o împreună lucrare prielnică, atât pentru interesele noastre de ființa na-

țională, cât și pentru interesele binepricepute ale țării.

Dar ce s'a întâmplat? Până ce a stat cu noi de vorbă, au venit cu încetul cei ce i-au strigat mai înainte trădător de țeară și vânzător de neam și s'au dat după păr. S'au înmuiat deabinele de spaima noastră, iar contele Khnen a ajuns tot acolo unde s'a dat peste cap coaliția.

Cine pricepe politica și vede mai adânc în această bucătărie de strigoi, știe prea bine, că contele Khuen a ținut două fiară în foc, când a stat cu noi de vorbă ca să sperie pe ceilalți. Dacă reușește să-i sperie și se dau aceia după păr, e bine, iar dacă nu iare bine, că încheie cu noi înțelegerea. Așa-i politica!

Noi însă am fost datori să răspundem la chemare și prin acest fapt, dacă nici nu am ajuns la înțelegere, am ajuns alt rezultat: Am scos și mai la suprafață chestia de naționalități, pe care nu o mai poate lua nimeni cu una cu două dela ordinea zilei! Dovadă, că îndată după înfrângerea dela alegeri, a venit altul, tot în numele guvernului să ne îmbie pacea! Acesta o apucă însă pe altă coardă! E contele Tisza, carcăută bună înțelegere cu noi, dar așa, ca noi să dăm acum de bunăvoie ceea ce nu ni-s'a putut lua cu puterea! Cu alte cuvinte după ce nu ne-au putut desființa naționalicește cu puterea, să ne desființăm noi acum de bunăvoie de sufletul nostru și să luăm altă conștiință. (Nu se poate!) Adevărat, că nu se poate.

Și cu toate aceste rezultă din toate aceste un mare câștig pentru noi și anume: Tot mai mult și mai mult prinde convingerea, că față de noi nu pot eși la cale cu puterea, ci că trebuie să o pornească pe calea bunei înțelegeri, pe calea bunei învoielii dela popor la popor. Tot mai mult prinde rădăcini convingerea, că trebuie căutată o înțelegere pașnică, căci este cu neputință să cărmuiești o țară, făcând din o jumătate a țării patrioți și din cealaltă jumătate nepatrioți și trădători, căci această politică se răzbuună amar asupra țării întregi, și mai ales, după cum vedem cu ochii, asupra poporului, în al cărui nume pretind a face această politică nenorocită.

Tocmai de aceea în propunerea de hotărâre ce o voiu ceti aici salutăm acele semne de pace ce se arată, dar spunem totodată, că pace nu se poate, oricât am dori-o, până ce nu se va îngriji cu legi dreptul poporului la ființa sa proprie națională.

Vom da mână de ajutor tuturor încercărilor serioase de pace, dar nu ne lăsăm amăgiți de vorbe, ci așteptăm fapte neîndoioase, cari să dovedească, că guvernele se lapadă de politica puterii și caută buna înțelegere după cum o spunem aceasta în propunerea ce voiu ceti acum.

*

La propunerea d. dr. V. Braniște, adunarea cu mare însuflețire primește următoarea:

Moțiune:

Aderenții partidului național român din comitatul Caraș-Severin și comitatele învecinate, întruniți la Lugoj în adunarea poporală la 2/15 Iunie 1911:

constată, că sistemul de guvernământ inaugurat în Ungaria, la 1867, susține și astăzi acea politică de distrugere, care bazându-se pe exclusivismul de rasă și de clasă, încătușează forțele adevărate ale acestei țări și în special face imposibilă validitatea politică, dezvoltarea economică și culturală a poporului;

constată cu durere, că ocârmuirea țării desconsideră nu numai drepturile inalienabile ale poporului român, ci nesocotește chiar și cele mai ele-

mentare îndreptățiri ale limbei și obiceiurile poporului român;

protestează cu toată hotărârea împotriva acestor stări de lucruri și pretind respectarea intereselor de existență națională ale poporului român din Ungaria, pretind ocrotirea intereselor economice ale țărâniei române și reclamă să i se recunoască poporului român cuvânt în ocârmuirea țării, în proporțiunea jertfelor de sânge și de avere, pe cari le duce pentru susținerea țării și mărirea Monarhiei;

cer introducerea fără amânare a sufragiului universal, egal, direct, secret, fără restricții și cu votarea în comune, precum și o arondare dreaptă a cercurilor electorale, ținându-se seamă de relațiile de naționalitate ale populațiunii țării, ca fiecărui popor din țară să-i fie dată posibilitatea a trimite în dietă deputați în raport cu numărul suu;

protestează împotriva tendinței de a amâna și a lua dela ordinea zilei această reformă, fără de care este cu neputință înstăpânirea unui regim democratic, singurul care răspunde astăzi exigențelor unei dezvoltări firești și sănătoase a țării în plină consonanță cu interesele de viață a popoarelor, cari împreună constituie țara;

reclamă deplina garantare a libertăților publice, asigurarea eficace a liberului exercițiu al drepturilor cetățenești și eliminarea radicală a tuturor acelor practice neconstituționale și nelegale, cari înstăpânindu-se în cursul vremii în Ungaria, au otrăvit toate fântânile vieții publice;

iar relativ la așa zisele inițiative de împăciuire națională, ivite din diferite părți în timpul din urmă, iau cu satisfacție act, că se află deja bărbați de stat, cari recunosc, că chestiunea de naționalități este astăzi chestiunea de cea mai vitală importanță a Ungariei și că dela fericita ei soluțiune depinde viitorul Ungariei, regretă însă, că până acum nici un fapt de guvernământ nu a dovedit, că într-o adevăr am fi ajuns în evoluțiunea politică a țării la acel mult dorit punct de întoarcere, când prin fapte incontestabile să se dea dovadă, că ocârmuitorii țării sunt pătrunși de adevărul, că nu pe temeiul forțării unei supremații artificiale, saturate de nenorocitul spirit al exclusivismului de rasă, ci numai și numai în spiritul sincerei păci, a deplinei egalități de drept a popoarelor, cari constituie țara și a adevăratei libertăți naționale, bazate pe drept și dreptate, pe respect reciproc de drept și pe încredere reciprocă, se poate înfăptui justa și mulțumitoare, și prin urmare: singur posibilă soluție fericită a chestiunii de naționalități din Ungaria;

în fine își exprimă aderența la programul partidului național român și își depune deplina încredere în comitetul central al partidului național român.

După alegerile din Austria

Viena, 21 Iunie n.

Partidul creștin-social e înfrânt în Viena. Balotagiul de ieri a confirmat acest fapt, care l-a vestit și trâmbițat presa liberală dela prima zi de alegere înainte.

Deja a fost destul de grav, că la 13 Iunie încă nici unul dintre bărbații marcanți ai partidului n'a isbutit să fie aleși și că în seara acelei zile, dintre cei 20 deputați creștin-sociali ce avea orașul Viena în parlamentul vechiu, numai doi au primit mandat. Președintele partidului, prințul Alois din familia străveche de *Lichtenstein*, șeful conducător, Excelența Sa *dr. Geszmann*, cavalerul de *Wittek*, fost ministru; ministrul de comerț *dr. Weiskirchner*, designat de *Luoger* pe patul de moarte ca nădejdea partidului, președintele Camerei *dr. Pattai*, primarul *dr. Neumayer*, viceprimarul *dr. Hierhammer*, *Steiner* din fruntea renumitului „*Bürgerklub*“, toți ceice erau lumina și fala creștin-socialilor, toți au fost avizați a-și încerca încă odată norocul. Și toți au suferit a douăară rușinea de a rămâne în minoritate față de obscurități fără nume, toți au căzut definitiv. Un singur partizan de ai lor a reușit încă ieri: *dr. Kuhn* în districtul *Döbling*, cu 4424 voturi față de 4210 ale adversarului social-democrat. Astfel orașul lui *Luoger* va avea în parlament numai trei reprezentanți, față de cei 20 din Camera veche; restul de 30 sunt: liberali 10 (înainte erau 3) social-democrați 18 (erau 10), plus doi independenți.

Catastrofa n'a prevăzut-o nimeni atât de cumplită. Că creștin-socialii vor perde câteva mandate în Viena, era incontestabil după 13 Iunie; că vor suferi eșec desăvârșit, n'au așteptat nici dușmanii lor conjurați, „liberalii“ care de două decenii ahtiază la putere și lăcomesc după afaceri, și socialdemocrații. Președintele consiliului, baronul *Bienert* a intermediat chiar un compromis între creștin-sociali și șefii uniunii naționale cu scopul unui sprijin reciproc împotriva socialdemocraților. Dar, imediat, întreaga presa necreștină a început a ațâța cu cele mai înfame apucături contra acestui pact acceptat de conducători. Nici un vot partidului lui *Luoger*! Mai bine cu spurcăciunile iadului decât cu creștinii! De două ori în zi, dimineața și seara alegătorii au fost instruiți, provocați, conjurați să voteze în tot locul împotriva creștin-socialilor, chiar și în favorul socialdemocraților. Iar cum publicul mare nu-și știe alege lectura, prosa otrăvită a fost cetită de mulți, sfatul perfid urmat, și burghezul s'a lăsat amăgit a-și da votul pentru candidatul socialist pe care-l urește din inimă. Capitaliștii (care inspiră anumite ziare), nu sunt nici ei încântați de socialiști. Dar, nu li-a fost greu a alege între aceștia și creștin-socialii. Căci, în sfârșit, socialdemocrații tot de ai lor sunt. Iar despre aceea erau convinși că creștin-socialii, devotați cu sinceritate, nu vor vota la rândul lor pe nici un preț cu socialdemocrații pentru a se răsbuna față de liberalii trădători. E curat istoria cu cele două mame înatntea lui *Solomon*, cea adevărată și cea falsă, care se învoiește să fie tăiat în două copilul...

Calculul a fost corect. Liberalii au învins față de creștin-sociali cu socialdemocrații, față de socialdemocrați cu creștin-socialii. Socialdemocrații iarăși, drept că au pierdut ceva față de liberali cu ajutorul creștinilor, dar au fost recompensați cu mandate ce li-au ajutat liberalii să răpească creștinilor. Iar bieții creștin-sociali au fost bătuti de amândoi. Rar se vedea mai eclatant exemplu de perfidie.

Prima și cea mai veche
casă de clavire

este a lui

Franz și Albert Renner

în Timișoara-Iosefin, str. Hunyadi 12.

Mare asortim. de pian, de
pianine și harmonii.

Calitatea cea
mai bună.

Prețuri ieftine.

Bucuria e imensă, și „liberalii“ învingători iubilează înfățișându-și avantajile ce vor avea să rezulte pentru ei din situația cea nouă. Dar cei ce se simțesc responsabili pentru soarta acestei țări, care lor le este adevărată patrie, aceia sunt îngrijiți de viitorul acestui parlament. Camera veche, prima aleasă cu sufragiu universal, a funcționat foarte anevoios (și a murit înainte de vreme) din cauza multelor fracțiuni ce oscilase neregulat, și a căror bunăvoință trebuia asigurată din caz în caz, totdeauna cu concesii, ademeniri, promisiuni nouă. Totuși, era un partid puternic, — cel mai puternic (96), — disciplinat, serios, muncitor, și care avea între membrii săi politicieni de mare valoare: era *partidul lui Lueger*, *partidul creștin-social*. Acum, configurația va fi alta. Numărând numai 76 mandate, creștin-socialii au rămas în urma celor dela *uniunea națională*, care a câștigat 30—35 mandate nouă la cele 70 ce avea înainte și va fi format de 105—110 deputați; dar elementele diferite („liberalii“, progresiști, germani-naționali, — radicali etc.) ce constituie acest partid nu va oferi nici-odată siguranța care rezulta pentru guvern din omogenitatea partidului creștin-social.*

De aceea, afară de cei conduși de alte interese, nime nu leagă speranțe mari de acest parlament. Bienerth cumpănește ce va avea să facă. Unul dintre cei mai respectabili șefi *dr. Chiari* pare a fi disgustat și întristat, pentru că liberalii au violat pactul. Ministrul Weiskirchner și-a prezintat deja demisia. Ceice au provocat această stare de lucruri vor fi la orice caz mulțumiți. Căci, în sfârșit, se poate că scopul lor n'a fost altul, decât a face să se retragă distuși ceice i-au lovit peste degete, și să pescuiască fără grije în tulbure. N'are nimic de pierdut poporul de lăcuste. Iar când va fi prădat și rădăcinile, se va muta în altă țară.

Biharia nu felicită pe Apponyi. Din Oradea-mare primim știrea, că congregația comitatului Bihariei în ședința sa de Mercuri a decis, că nu aderează la rescriptul comitatului Somogy, în care se propune felicitarea lui Apponyi cu prilejul reîntoarcerii acasă din America. Dar s'a ales o comisie, care va avea datoria să facă pregătirile necesare pentru ridicarea la Oradea-Mare a unei statue lui Tisza Kálmán.

Reformele militare. Comisia Camerei pentru apărarea țării în ședința tinută Mercuri a desbătut și ceilalți paragrafi ai proiectului militar; deci comisia a primit proiectul atât în general, cât și în special.

Tot cu prilejul acesta au fost rezolvite și adresele orașului Vârșeț și Strigoni și a comitatului Bacica, precum și cele ale reuniunii micilor proprietari din Törökszentmiklós în chestia reformei militare astfel, că acestea deodată cu proiectul le va depune pe masa Camerei.

Desbaterea indemnitației. Azi raportorul comisiunii financiare a prezentat Camerei raportul comisiei în chestia indemnitației. Camera la propunerea președintelui Berzeviczy a decis, că Sâmbătă va începe desbaterea indemnitației.

Astă seară partidele justhist și kosuthist vor ține conferințe, în cari își vor stabili atitudinea ce vor s'o ia față de indemnitate.

Serbările din Anglia. Din prilejul încoronării regelui Gheorghe V. se dau festivități extra-ordinare, cari vor ține mai multe zile. Astfel la 20 Iunie s'a dat în sala Albert un bal splen-

did. Interiorul hălei era transformat într'o grădină mare. Toți, cari au luat parte la bal au purtat costume de pe timpul lui Shakespeare ori reprezentau caractere din operile sale.

Prinții și reprezentanții statelor străine au apărut în sală după banchet la miezul nopții. Sosirea oaspeților înalți a dat prilej la una dintre cele mai interesante scene din acea seară. S'a prezentat o scenă dela curtea reginei Elisabeta din 1598 și ce e mai curios toți participanții au fost descendenți ale acelorași figuri cari au avut rol la curtea reginei.

Toți au jucat un cadril după motivele comediilor lui Shakespeare. Serbările au durat până în zori de zi.

Demisia lui Weiskirchner. Între alți corifeii ai creștinilor-sociali a rămas fără mandat și ministrul de comerț Weiskirchner. În urma acesteia se ia ca sigur, că el își va da demisia care va fi primită de Majestatea Sa. Deocamdată afacerile ministeriale de comerț se vor conduce în mod provizoriu de șeful de secție *dr. Mataja*. Numai după ce parlamentul se va întruni și se va lămurii ținuta singuraticilor partide, se vor face pași pentru îndeplinirea definitivă a acestui post.

Dar de aceea nici partidul creștin-social nu va rămâne fără reprezentant în cabinet. Este sigur, că în compunerea viitoarei majorități în Cameră, va hotărî mult și partidul creștin-social, cu tot numărul său scăzut de mandate. Se vorbește, că în viitorul cabinet partidul va primi portofoliul agriculturii în persoana lui Ebenboch, care ocupase deja acest post și în cabinetul Beck.

Ziarul Reichspost însoțește demisia lui Weiskirchner în felul, că se porcede în spiritul constituției, că se lasă teren altor partide, cari sunt mai mari.

Gessman: a plecat după alegeri imediat într'o călătorie de mai multe săptămâni, ca să-și caute de sănătate. În jurul acestei călătorii s'au lăsat mai multe șvonuri, că Gessmanu deprimat de înfrângerea partidului său s'ar retrage cu totul din viața publică. Știrile acestea se desmint acum ca nebazate.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 22 Iunie.

La orele zece și jumătate soneriile culoarelor întrerup distracția celor câțiva deputați, cari discutau despre sborul admirabil al căpitanului Umlauf și procesul asasinilor fostului deputat Achim.

Înainte de se trece la ordinea zilei *președintele* prezintă proiectul de rezoluțiune în chestia

sufragiului universal al adunării populare dela Arad.

L. Hegedüs, raportorul, prezintă raportul comisiei financiare în chestia

indemnitației.

Președintele după ce ascultă părerea Camerei declară, că pe lângă încunjurarea secțiilor o va pune de urgență la ordinea zilei.

Ședința se începe la orele 10¹/₂ a. m.

Prezidează *Albert Berzeviczy*.

Budgetul ministrului de justiție.

Al. Simonyi-Semadam, poporal, vorbește în numele partidului poporal.

Declară, că nu voințe sistarea Curților cu jurați, deși s'ar găsi destule motive pentru a le sistă, dar cere ca ele să se limiteze. Astfel de cazuri, când e evidentă săvârșirea premeditată a crimei, să nu se judece la Curtea cu jurați.

Adese-ori judecătorii nu sunt pătrunși de gravitatea vătămării, zice *Simonyi*, pentru

vindecarea cărcia aleargă la judecătorie. Aceasta e așa, ca și pe timpul când în Budapesta erau deodată numai doi judecători pentru divorțări și amândoi erau holtei. Deci cum să înțeleagă și să cunoască bărbatul holtei tulburările și greutățile nenumărate ale căsătoriei?..

În numele partidului poporal cere ștergerea *terminului de afaceri neasigurat*.

Francisc Székely, min. de justiție, vorbește despre îngreuierea peste măsură a judecătorilor. Dovedește cu date statistice, că deși îngreuierea e foarte mare, restanța actelor nerezolvite nu e mare. În anul 1910 restanța a fost de 6 procente. Recunoaște, că în Budapesta raportul e mult mai mare.

Un om celebru

În toate vremurile grele răsar oameni providențiali, așa și-n presa românească din Ardeal, acum când tiparul trebuie să străbată în orice căsuță țărănească, la „independentă“, la ziarul „mondial“ „Tribuna“, o figură luminoasă, un cărturar mare, un apostol, un orator (bălbâit N. R.), un ziarist de frunte *Sever Bocu*, împarte lumina cărței...

Și-acest om de valoare a trebuit să munciască 12 ani în tăcere, să scrie „cel puțin 5—600 articole de fond“ *neiscălit* până ce să vie o zi când singur să mărturisască truda, talentul și sufletul său, ce l-a depus clipă cu clipă, în șirurile tiparului. A trebuit singur să spuie, că și „d. Iorga remarcă un articol neiscălit al meu cu cuvintele: „Un admirabil articol publică „Tribuna“ intitulat“ etc.

Se înțelege, că o asemenea spovedanie venită din partea unui muncitor al condeiului, din partea d-lui Bocu, care e directorul „Tribunei“, vice-președintele Sindicatului presei române din Ungaria, secretarul Reuniunii femeilor române din Arad, încasatorul abonamentelor din România, fost candidat de deputat guvernamental, autorul notiței „Cât o fi costat?“ și atâtor alte intrigi, să miște publicul și-atunci să se găsiască cineva, care să contribuie la biografia d-sale cu acele date, cu care se înțelege modestia, l-a oprit a nu se lăuda pe sine însuși. Cu dragă inimă depun și obolul meu de muncă, când e vorba de a arăta meritele acelor ce muncesc departe de reclamă și parvenism și trec chiar peste patima omenească.

Par'că-l văd cum se chinuște jumătate de zi până ce comite ceva, strigă de zece ori pe Montani ori Șcheopul să-i întrebe și să le citească, și grav, dela biroul scump din „Salonul luminii“ al „Tribunii“, sfârșește articolul despotice:

— Eu cu Celia: am terminat“.

Cred și-i convine acest gest dar n'am terminat eu cu d-sa.

Stilul e omul. Și din aceste două articole consecutive din „Tribuna“ nr. 118 și 119 *iscălit* se poate constata cultura și talentul d-sale ziar stic.

Minte când susține că a scris peste 5—600 articole de fond în 12 ani de activitate gazetărească deoarece când a fost primit la „Tribuna“ de I. Russu-Șirianul a fost întrebuințat la scrisul adreselor și treptat a scris la informații. Până ce a plecat R. Șirianul acesta singur scria articole prime.

De când am venit eu în redacție la 1 Octombrie 1909 până la plecarea mea la 20 Aprilie 1911 nu a scris nici zece articole. Până la ruptura relațiilor „Tribunii“ cu I. Slavici și Eugen Brote aceștia din urmă aproape zilnic scriau articole de fond pentru care primiau 300 coroane lunar, mai scria din când în când I. Slavici, iar când lipsia îl scria Gh. Pop, Montani, ori Gh. Stoica. După Eugen Brote l-a angajat pe Il. Chendi și când nu scria acesta atunci redactorul Montani.

D. Sever Bocu scrie *informații* și *taie cu foarfecile* cum și *mici articole calomnioase* și dacă e avea curagiul să nege și de data aceasta voui aduce dovezi.

Minte când susține că colegii de redacție relativ la notița „Cât o fi costat?“ a luat soluția întru darea declarațiunii „fără știrea redacției“, deoarece în temniță în fiecare zi i se trimiteau relații și în schimb scria numai *informații*

* Al doilea partid, după număr, este al *Cehilor*; ei au 81 deputați aleși. Urmează *social-democrații* cu 78 (au pierdut 28 mandate, cele mai multe (18) față de uniunea germană; au câștigat 22, cele mai multe (10) dela creștin-sociali). *Uniunea latină* va avea, ca înainte, 20 membrii: 15 Italiani și 5 Români. Sunt încă: 36 Slavi de sud, 4 pangermani, 5 independenți, 1 sionist. Laolaltă sunt 474 mandate decise. În Galiția nu sunt terminate alegerile, sunt însă deja aleși 36 deputați din clubul polon.

ori articole injurioase la adresa d-lui Goldiș și alții.

De ce în tot timpul campaniei n'a scris un articol de fond, ci numai le aștepta din afară ori scrise de Montani?

Pentru că e incapabil.

Asta o știu și o recunosc, chiar colegii d-sale din redacție, dar nu pot spune nimic câtă vreme sunt la „Tribuna“.

De ce nu se apără de ce-i acuzat și vine să mă insulte pe mine, să-l facă pe I. Scurtu „licheșua din coloanele Serei“?

Pentru că crede, că astfel va induce în eroare publicul. Nu! Se nșală, căci cetitorul cântărește cu judecată și imparțialitate din care parte e dreptatea. Și voiu susține oricând, că e un *parvenit*.

Din cauza intrigilor lui a plecat I. Russu-Șirianul, căci ajunsese să se strecoare în așa fel în inima d. dr. N. Oncu, încât, asvârlea *articolele lui Russu după ce erau culese* prin fel de fel de minciuni. Am cetit scrisori de-ale lui Russu-Șirianu din București, adresate către Gh. Popp, cum se plângea de boala lui și de mizerii din partea lui Bocu. Și pentru că d. Gh. Popp mă face *tip*, îl rog să spuie pe onoarea d-sale, dacă nu e așa? De ce la inaugurarea „Tribunei“ nu s'a ținut nici un discurs, ori să se fi amintit de munca uriașă a lui Russu-Șirianu? Pentru că infamia d-lui Sever Bocu era la mijloc. Dar sunt multe și multe matrapazlăcurile acestui om celebru în parvenire.

Prin „Tribuna“ se striga mereu contra lui Mangra și în acelaș timp, ca să-i mai amâie termenul de a intra în temniță d. Sever Bocu, la Pesta a căpătat o scrisoare dela părintele Mangra către ministrul și i-s'a mai amânat pedeapsa pentru ultima dată. Și-l somez să se explice în privința aceasta.

Iar dacă totuș va nega, voiu spune și persoana, care a mijlocit pentru acest fapt.

Dar comedia „Tribunei“ nu se sfârșește numai aici, în articolele ei e afâta echivocitate în cât ar trebui articole de-arândul ca să tot scrii. E atitudinea ei chiar față de d. N. Iorga. Au ajuns până acolo în timpul luptei cu „Românul“ în cât dela București au primit telegrama: „Nu vă aninați de Iorga“.

*

Ca încheiere a acestui articol față de injuriile ce mi-le aduce d. Sever Bocu, care, când e strâns cu ușa se iscălește „redactor“, iar în realitate e conducătorul politic al „Tribunii“, țin să adaug că ele nu mă ating nici de fel, ci numai lămuresc pe acei cari nu mă cunosc.

La 19 ani am început să scriu literatură. Cu colaborarea d. A. D. Xenopol, I. Tanoviceanu pr. univ. Th. Speranția etc. doi ani am scos revista literară „Mihail Eminescu“. Mai târziu după ce am colaborat sub propria iscălitură în ziarul „Cronica“ din București și'n alte reviste literare din țară, în 1906 am intrat în politică și-am scos organul naționalist-democrat „Moldova-de-sus“ ca director proprietar la care au colaborat d-nii N. Iorga, A. C. Cuza, dr. Levu Cosmovici prof. univ. Aici vreme de 3 ani cât a apărut am avut articole politice iscălite. În răscoala din 1907 am fost arestat în două rânduri și dat judecării de 3 tribunale, Botoșani, Suceava și Piatra-Neamț ca instigator politic prin presă și amnestiat de Regele.

Am colaborat tot cu *iscălitură* la Epoca, Gazeta Transilvaniei, „Drapelul“, „Lupta“, „Voința Poporului (Cernăuț)“ etc.

Iași, 6 Iunie v. 1911. Const. Cehan.

Concertul Corfescu

Acei cari n'au auzit pe puternicul tenor-baritonul, au avut plăcuta ocaziune de a asculta cântul acestui artist, astă-seară, joi, la „Crucea-Albă“.

Public puțin, totuș artistul a fost mulțumit cu succesul moral al concertului său. El a cântat cu mult îndemn într'aripându-și vocea sa voluminoasă și elegantă în mlădieri caracteristice timbrului său.

Ne-a cântat o arie din „Benvenuto“, începând concertul cu puțină inimă din cauza restrânsului public. A fost duios

apoi și a început să se reculeagă, când a cântat dulcea romanță „Ninon“ de Tosti. Și de aci îi vedem strălucind de entuziasmul artei sale, cântându-ne cu pasiunea adevăratului artist, alesul program.

„Prindemi-te-ași mândro seara“ de Cohen Linaru, e o drăguță romanță populară căreia i-a dat toată mlădiera necesară. A fost viguros, cu vocea în toată amploarea în aria lui „Eleazar“ din *Evreica*. Deasemenea în „Matinata“ și Grals'Erzelung (Lohengrin) cu textul din traducerea d-lui St. O. Iosif.

A cântat cunoscuta și vecinic frumoasa arie din Rigoletto „La donna e mobile“ cu o impecabilă frazare.

„Ca pe Jiu“ și „Cântecul fluerașului“ a încălzit inimile ascultătorilor, ca să poată simți astfel mai bine admirabila arie din Tosca („E lucevan le stelle“), au vibrat și toți la glasul cântărețului, când acesta a sfârșit programul cu doina „Ca pe Olt“. Incontestabil, Corfescu este în rând cu Schmedes, Zenatello, Korany etc. mari

baritoni, a căroră voce a căpătat fluctuațiuni de înălțare, transformând astfel pe artiști în tenori dramatici, necesari în anumite roluri, în cari tenorii lirici nu pot avea vigozitatea cerută.

Cu toate afișele tipărite de artist și în ungurește, publicul maghiar s'a abținut de a participa la concert. Aceasta e încă o probă de exclusivismul, cu care este privită orice fel de manifestațiune artistică a poporului nostru. Această notă va servi de sigur și artistului Corfescu în viitor de orientare.

Românii, deși din diverse împrejurări n'au putut participa la acest concert în număr mare, totuș cei cari au putut participa, l-au răsplătit pe artist îndeajuns, cu dragostea și cu entuziasmul manifestat prin vii și lungi aplauze binemeritate.

Nu putem să nu înregistrăm și concursul cu adevărat artistic al capel-maistrului teatrului aradan d. Matias Csanyi, care a dat cu brio neîntrecut acompaniamentul de pian la ariile clasice debutate de artist, cântând în pauză și câteva uverturi cu îndemănare artistică.

Litere - Arte - Științe

POEZIA POPULARĂ.

*Florică de sulcină,
Mândruțo pentru tine
Cu tot satul fac pricină
Și mă am cu toții rău,
Necăjit de dorul tău,
Supărat de ce mi-ai spus
La cules de cucuruz.
Mândro schimbă-ți inima
Să mă 'mpac cu lumea.*

*Frunzuliță lemn bătrân
Mândruțo tu porți în sân
Florile,
Și zilele
Cântecul
Și dorul
Toate bucuriile
Toate norocirile
Și sunt adunate
Dragostele toate
Satu 'ntreg stă roată
Ca să ți-le scoată
Și nimeni nu știe
Că mi-l'ei da mie.*

Poporul și Cuza

— *Legende populare despre marele Domnitor* —

Nici unul din marii Domnitori de până acum ai Munteniei sau Moldovei n'a lăsat o impresie mai profundă asupra poporului ca Vodă-Cuza. Dovadă: legendele multe și frumoase cu cari fantazia naivă a țărânului român răsfață înaintea acestui erou al Unirei și al începuturilor de desrobire economică a țărâniei din regatul vecin.

Ca să se vadă cum îl zugrăvește admirația și recunoștința poporului pe-acest Domn, vom produce următoarea legendă din Rătăcire, roman scris de regretatul scriitor Ioan Adam, smuls zilele acestea atăt de timpuriu literaturii noastre de-o moarte prematură.

Ațiunea romanului se petrece în preajma secularizării averilor mănăstirești.

E clacă la popa din Topora. Unul povestește:

— Cuza are de gând să iee averile călugărilor și să le dea săracilor, ca alde noi. Că zice, că dacă-i vorba de pomană, să se nfrupte mai mult din dânsa, le-o ajuns grecilor până acum. Și el umblă acum din mănăstire în mă-

năstire, ca să afle de purtările călugărilor și când ceia nu s'or da, el să le puie 'n obraz ticăloșiile lor.

Ci-că a venit călare pe valea Stemnicului, îmbrăcat pe de-asupra calicos și mângălit pe obraz. Poposește seara într'o margine de fânaș mănăstiresc. Leagă calul de-un cătur și smulge un braț de iarbă i-l pune dinainte. Taman atunci și trăsura cu egumenul. Nici una, nici două, sare acela jos și pe nevorbă harsti cu biciul în Domn. „Da-i binele tătine-tu aici, mă golane? Călugărul, dă să-l croiască din nou. Cuza cade 'n genunchi și-i sărută poala, prefăcându-se că plânge. — „Iartă-mă, prea sfințite, — zice dânsul prefăcut, — că sunt un drumeț nevoiaș, mi-e calul frânt de trudă și de foame, și am luat și eu un mănunchiu de iarbă, că-i șesul lung și-a dat D-zeu destulă“...

Egumenul ci-că se mai moie, da tot îi grăește cu asprime. — „Șesu-i lung, da nu-i al drumeților, păcătosule, i-al sfântului lăcaș“. Domnul atunci îi zice blajin: — „Păi de asta m'am lăcomit și eu, e moșie închinată pentru pomenire și am văzut că dă, călugării sunt oamenii lui Dumnezeu, nu se gândesc atâta la gură și la pungă“. — „Infrânează-ți limba ereticule...“ Și egumenul îl mai măsoară odată cu biciul.

Da vezi domnul suferă că și Hristos a suferit mai greu încă și se încovoia numai cu tânguire dinaintea feței bisericesti. — „Ertare, că n'am știut ce grăi!“ — „Leagă-l cobză și-l pune în capră să-l ducem la pocăire“. A strigat părințele egumen la vizitiu. Cuza s'a lăsat legat și'a mers la mănăstire. Acolo îl sloboade din frânghii și-l suie sus. Era tocmai vremea mesei. Tacămurile scumpe i-au luat ochii și bogăția din jur l-a zăpăcit. — „Intindeți-l la pământ și numărați-i sub ochii mei cincizeci de gârbace!“ Un călugăr se repede să-l înșface. Cuza își îndreptă atunci trufaș trupul și lipindu-i o palmă celuia, îl culcă sub masă.

Când și-a desfăcut sumanul de-a rămas în cu haina lui aurită de domn, prea sfinții au căzut fețele la picioarele lui. El își trăsese sabia să taie într'ânșii ca'n brusturi, dar s'a oprit când i-a văzut închinăți și i-a muștrat aspru. — „Neglegiuitorilor a-ți prefăcut mănăstirea în ascunzătoare de tâlhari, schingiuți lumea la adăpostul crucei. Trăiți aici ca niște trântori, vă îngrășați din ruina nenorociților ce-i aveți sub stăpânire“... Vezi că el întrebă de lume tot drumul, iscodise prin prostime de urmările călugărilor.

I-a lăsat pe sfinți în plata Domnului și s'a așezat la masă că era flămând. Pe egumen ca

să-l pedepsească de bicele date, l-a pus să facă mătâni tot timpul cât a mâncat el. — „Vezi, părinte, eu îți dau canon creștinesc, nu hoțesc, cum ai vrut să mă pocăiești sfinția ta...”

Și, ci-că domnul și-a lungit masa mult, a băut și a mâncat ca la scaunul lui, lăsând pe egumen uitat să roadă dușumeaua cu genunchii.

E bine să reamintim că toți acei călugări pe care poporul îi ura și pe care scriitorul îi zugrăvește în culori atât de negre, erau Greci cari n'aveau nimic sfânt în ei și cari îmbrăcau rasa numai ca să poată spăla mai bine crucea și poporul.

Ucenicul de hârbier

de: Segringen

Nu-i bine să ispitești pe Dumnezeu, dar nici pe oameni.

— Intr'o toamnă, oarecând, veni la cărciuma din Segringen un soldat străin, cu o barbă sburlită, și cu o înfățișare ciudată, în cât te cuprindea groaza, când îl vedeai. Înainte de a cere mâncare și beutură, zise aspru către cărciumar: „nu aveți în localitate un hârbier, care să mă poată rade?” — Avem, zise cărciumarul și chemă pe hârbierul său care zise străinului: „să-mi razi barba. Să ști însă că eu am o piele foarte gădilitoare. Dacă nu mă vei tăia în față, îți plătesc patru taleri de cei cu coroană. Dacă însă îmi faci numai o tăietură, te străpung și te omor. Și n'ai fi d-ta cel dintâi, pe care l'am omorât” — Hârbierul spăria, cum a auzit aceasta — mai văzând și arma ascuțită de pe masă — deodată se face nevăzut și-și trimite calfa. Cum aude și acesta vorbele de sus, se cară și el și trimite un ucenic. Pe ucenic îl momesc paralele. El își gândește: dacă isbutesc și nu-l tai atunci, pentru patru taleri, îmi cumpăr un roc nou pe când se sfințește și o jucărie, dacă nu isbutesc, știu eu ce să fac!” și începe să radă pe domn.

Străinul stă liniștit, fără să-și închipuiască în ce înfricoșată primejdie de moarte se află, iar ucenicul își preumblă cu sânge rece briciul său pe fața și pe lângă nasul străinului, ca și când ar fi fost vorba numai de zece bani, sau, ca și când, dacă l'ar fi tăiat, ar fi trebuit să-i pună pe rană o bucăciță de iască, ori hârtie sugătoare, și nu de patru coroane și de o viață de om, și are norocul să-i radă barba fără să-i facă cea mai mică sgarierură. Dar și când a fost gata și-a gândit: Doamne mulțumesc-ți.

— După ce s'a ridicat străinul de pe scaun, după ce s'a privit în oglindă și s'a sbicit, dă băiatului patru taleri și-i zice: ascultă, baiate, cine ți-a dat curaj să mă razi, când ai știut, că stăpânul tău și calfa au fugit de aici? Pentru că dacă m'ai fi tăiat, te și străpungeam!” — Băiatul însă mulțumi zimbând, pentru banii sclipitori și zice:

„Măria-ta, nu m'ai fi străpuns, pentru că dac'ai fi tresărit, și ți-aș fi făcut vre-o tăietură, te-aș fi luat pe dinainte și n'clipa aceea ți-aș fi tăiat gâtul și mă ștergeam de aici.

Când auzi străinul lucrul acesta și se gândi în ce primejdie s'a aflat, mai întâi a îngălbenit de spaimă, după aceea mai dede băiatului o coroană și d'atunci n'a mai zis, către nici un hârbieriu:

„Te străpung, dacă-mi faci o tăietură”.
(Hebel.) Moșul.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Iunie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Vremea va fi caldă și uscată,
Prognostic telegrafic: Vreme caldă, uscată.
Temperatura la amiazi 22.5 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	12.04
Secară	„	9.40
Cucuruz pe Iulie	„	7.33
„ „ August	„	7.40
Ovăș pe Oct.	„	8.25

De-ale noastre.

La redacția ziarului nostru zilnic sosesc scrisori în cari ni-se cer exemplare din numărul festiv închinat distinsului fiu al neamului nostru d-lui Nicolae Iorga.

Am tipărit cu 500 exemplare mai multe din acest număr festiv, dar cererile fiind numeroase, rugăm pe toți acei st. domni cari ni-le cer să fie cu puțină răbdare, căci li-se va satisface tuturor.

Pentru busturile lui Eminescu și Barițiu au mai solvit la administrația ziarului nostru:

„Codreana”, institut de credit în Băsești, 40 cor. și d. Mihai Bohățel, director executiv la „Codreana” 20 cor. Total 60 cor.

Proces de agitație sistat. Din Șomcuta-mare primim știrea, că în 13 Iunie n. a. c. senatul de acuză dela tribunalul din Dobrițin a respins acuza procurorului și astfel a sistat procesul de agitație în contra învățătorului penzionat, a d-lui *Elie Pop*, din Șomcuta-mare. Procurorul a anunțat recurs în contra decisului senatului de acuză. Apărarea d-lui Pop a susținut-o cu multă bărbăție d. *dr. Teofil Dragoș*, avocat în Baia-mare.

Excursioniștii din Brașov. Studenți și profesori ai gimnaziului și școalelor reale din Brașov, au vizitat în zilele de 19 și 20 I. c. Budapesta. Au vizitat muzeele, stradele principale, precum și insula Margareta. D. dr. Iustin Cl. Iuga a îndeplinit rolul de ghid conștient. Azi excursioniștii au plecat spre Serbia.

O scrisoare. Primim spre publicare următoarea scrisoare:

On. direcțiune!

Cetind în „Tribuna” Nr. 124 art. de fond, nu m'am mai putut reține a nu-i trimite numelui ziar „independent” următoarea abdicere de abonament:

„Abonamentul meu la „Tribuna” Nr. 373 (abonat fiind, de când sunt avocat) e achitat până la finea anului 1911. — Vă rog însă totuși a nu-mi mai trimite „Tribuna”, fiindcă de un timp încoace atacând „Tribuna” neîncetat partidul nostru național, solidaritatea lui și în special cele mai valoroase persoane politice ale partidului nostru (mai în urmă în Nr. 124 pe d. dr. V. Moldovan) și atacând de nou și cea mai independentă tagmă a societății noastre intelectuale, carele știut este în genere mai mult luptă și și sacrifică pentru câștigarea drepturilor noastre naționale, tagma avocaților, — fără indignare nu o mai pot ceti. Cu stimă: dr. Lucian Georgevici”.

Examenele de maturitate din Făgăraș. La gimnaziul de stat din Făgăraș, examenul de maturitate a avut loc la 9 Iunie a. c. S'au supus și 5 Români, dintre cari a ieșit cu foarte bine: Dumitru Negrea, cu bine: Virgil Solomon, matur: Gheorghe Barbat, iar doi au fost relegați până în Septembrie.

Din patrie.

Succes aviativ. Un ziar din Viena a pus un premiu mai mare pentru cei ce vor putea să facă calea mai ușor și mai frumos dela Viena la Budapesta cu aeroplan.

S'au anunțat mai mulți inși, dintre cari a lătaieri un căpitan Bier a și pornit la drum. În drum însă i-s'a stricat mașina, așa că numai cu popas a putut să ajungă la Budapesta. Acum se vestește, că un alt căpitan l'a întrecut, făcând fără întrerupere calea aceasta în 2 ore și jumătate.

Căpitanul acesta se chiamă Umlauf. Succesul a produs mare senzație, de oare ce până acum a fost necunoscut și n'a făcut prea mare șgomot în jurul lui. A expus mai multe episoade din călătoria lui, care n'a fost prea ușoară, căci avea să lupte cu un vânt puternic, care îi venia în față. În deosebi trecerea lui peste munții Piliș i-a cauzat mari greutate, căci vânturile au fost atât de puternice, încât era amenințat să-i răstoarne în tot minutul mașina. În urma legănării celei multe era să capete boala de mare. Calea în felul acesta a ținut cam patruzeci de kilometri.

Prin acest succes al său Umlauf primește cu siguranță premiul, dacă nu se va afla altul și mai isteț decât dânsul.

El a primit numeroase telegrame de felicitare.

Ucigașii lui Achim. În Ciaba se pertractează deja a treia zi procesul în contra fraților Zsilinsky, cari au ucis în mod atât de mișelesc pe deputatul țăranelor Achim. În cele dintâi două zile a ieșit din multe mărturisiri ale martorilor și acuzațiilor, că tinerii Zsilinsky au mers cu gândul pregătit înainte, pentruuciderea lui Achim. La început se credea, că procesul va dura abia 2-3 zile, dar acum se vede, că va dura poate aproape o săptămână.

La început cei doi tineri s'au prezentat înaintea multora ca niște eroi, cari au răzbunat batjocorirea tatălui lor.

Mai târziu însă a ieșit la iveală, că acuzații și-au executat planul în mod mișelesc, încât și ei se îngrozesc. Acum apar înaintea tuturor ca niște criminali ordinari.

Intre martorii, cari s'au ascultat azi, a fost mai întâi sora ucigașilor, care — natural — a mărturisit după puțină favorabil pentru frații ei.

Din celelalte fasiuni ale martorilor, între cari și doi școlari reiese, că acuzații au făcut fapta cu premeditație. De aceea, atât apărătorii, cât și avocatul văduvei lui Achim au abzis de ascultarea altor martori. Astfel se poate, că Vineri se va aduce deja sentință.

Petreleri.

Teatru în Beiuș. Sâmbătă în 24 Iunie n. a. c. la Beiuș va avea loc o reprezentație teatrală urmată de dans. Se vor preda: „Nevasta lui Cerceluș”, farsă într'un act de Petre Locusteanu și „Așa a fost să fie” piesă populară.

În pauză un grup de fetițe în costume va juca „rădulețul”, „Hora” și alte jocuri naționale. Publicul va avea deci o drăgălașă surprisă prin producția fetițelor.

Diverse

Sfaturi pentru părinții, cari au copii gângavi. Copiii gângavi să fie tratați în casă și pretutindeni de către părinți și de către ceilalți membri ai familiei cu blândețe și cu bunătate.

Să povățuiască pe copii când vorbesc să vorbească încet, negrăbiți, liniștiți, să se stăpâniască, să nu-i atâțe față de ceilalți oameni cu cari vorbesc.

Copiii să tragă aer în plămâni înainte de ce vorbesc. Cuvintele spuse greșit să le repete din nou.

Pentru a vindeca gângăvia copiii vor repeta acasă toate lecțiile dela școală, vor căuta să repeteze poezii față de părinții lor și față de străini.

Cât timp copiii nu se simt siguri de a vorbi corect, să nu fie trimiși pentru târgueli.

Părinții sunt obligați să vie la școală, să se intereseze de înaintarea făcută de copiii lor.

Va face un bine de nespus fiecare învățător, care va face cunoscute sfaturile acestea în cercuri cât mai largi, și mai ales le vor comunica părinților, cari au astfel de copii nefericiți. Și în direcția aceasta învățătorii români pot fi adevărați binefăcători ai poporului.

Dela „Bunii Templieri”. Mișcarea tinerimei propășește într'un chip îmbucurător. Luna trecută s'a întemeiat la Craiova, cea de-a patra loje a tinerimei cu numele „Craiovița” No. 4. cea de-a doua loje a tinerimei din Craiova, întâia fiind lojea „Zorile” No. 3. Loja „Craiovița” No. 4 s'a întemeiat cu 16 copii Conducătorului e d. Francisc Horeanu, strada Unirei. Nr. 152. C. M. 3, al lojii „Olteția” No. 6.

Loja își ține ședințele Duminecă, orele 2 și jumătate la școala primară „Madona Dudu”.

Loja „Andrei Șaguna” No. 1 din Sibiu (Transilvania) își continuă cu multă activitate propaganda antialcoolică prin satele din jurul Sibiuului.

În cursul lunei Maiu a ținut partu șezători antialcoolice, foarte mult cercetate de localnici, în comunele Cristian, Gușterița, Turnișor și Ploplaca.

D. Th. A. Bogdan învățător diriginte în Bistrița (Transilvania) și bun templier, a ținut o interesantă conferință antialcoolică în comuna Aricalia, cu prilejul adunării învățătorilor români,

ce a avut loc în luna Mai în aceea comună. E speranță ca în toamnă să se înființeze o loje românească și la Bistrița, prin munca neosebită a acestui învățător pe tărâmul antialcoolismului, pentru care a primit și scrisori de încurajare de la ministrul de interne al Ungariei.

Dela frați

Principii moștenitori români la Londra. Principele Ferdinand și principesa Maria a României au sosit Duminecă la Londra. Ducele de Teck i-a primit în numele regelui.

Amiralul Sir Hedworth Lambton și d. John Ward au fost atașați la suita lor. Principii s'au dus la York-House într-o trăsură a Curței.

Decorări. Din București primim știrea, că M. S. Regele Carol a acordat „Coroana României” în gradul de ofițer d-lor Ioan Brânzeanu, Ioan Livescu, profesor la Conservatorul din București și Petre Liciu, artiști societari ai Teatrului Național din Capitală. Felicitări.

Marele furt dela poșta din București. Tribunalul secția II din București, care a judecat în cursul a două ședințe procesul marelui furt de 100.000 lei, descoperit la poșta centrală (din cari 37.000 se știe, că au fost găsiți într'un săculeț în dosul cassei de fer) a pronunțat alaltăeri sentința sa.

Tribunalul a condamnat pe fostul casier Constantin Gabrielescu inculpat, că ar fi autorul acestui furt simulat pentru a masca delapidări, ce ar fi săvârșit în valoare de 63.000 lei, la 2 ani și jumătate închisoare și 62.805 lei despăgubiri civile către direcția poștelor.

Această sentință a produs o profundă impresie în București.

Din străinătate.

Furtună din Viena. După o zi extrem de caldă o furtună însoțită de ploaie și grindină s'a lăsat Luni spre seară asupra Vienei.

Numeroase geamuri au fost sparte de grindină, care a cauzat pagube mari în special viilor.

Ploaia și inundația ce amenința părțile joase ale orașului a provocat mare panică.

Apa a pătruns în subsolul multor clădiri, făcând mari pagube.

Pompierii au trebuit să intervie în 150 de cari pentru a evita nenorociri provocate de inundații și copacii dezrădăcinați cari împiedeca circulația.

La Florisdorf o persoană a fost grav rănită de trăsnet.

Pe câmpul curselor a fost mare panică. Publicul a asediat tribunele pentru a se apăra contra furtunii.

Șase persoane au leșinat în învălmășeala ce s'a produs.

Mai multe acoperișuri au fost zmluse de vânt.

Salvarea a trebuit să intervie.

Pentru serbările din London. Adeseori s'a întâmplat, că aglomerări de lume aleasă au fost surprinse de tempestăți repentine și damele și-au văzut ruinate, în curs de câteva minute, părțile și toalete, pe care cheltuiseră sume enorme. Fiind astfel amenințate de acest timp deosebit de schimbăcios și podoabele luxoase ce și-au pregătit sute de mii de persoane în vederea festivităților la încoronarea regelui Angliei, la London s'au înființat mai multe societăți, care dau polițe de asigurare împotriva oricărei păgubiri prin ploaie, vânt ori furtună în ziua încoronării, la 22 Iunie, de dimineața până la miezul nopții. Foarte multe dame și-au asigurat hainele pe sute de mii coroane.

Fraude de milioane în administrația vamală americană. Agenții ai administrației vamale din Washington au descoperit fraude de mai multe milioane, comise cu ocaziunea importării mărfurilor de cuțitărie.

Ciocnire între o patrulă de cazaci și jandarmi turci. În Sandjacul Bajazid, provincia Erzerum o patrulă de cazaci compusă din 15 persoane trecând granița au fost întâmpinată de jandarmii turci cari voiau s'o respingă. Cazacii au tras focuri. Doui jandarmi turci au fost omorâți.

Condamnarea unui demnitar dela curtea Papală. Din Berlin vine știrea, că tribunalul militar din Trier a condamnat azi la o jumătate de an pe Worth, care a ajuns la o înaltă dignitate la Curtea papală. Dânsul a fost condamnat pentru dezertare.

Worth după ce a fost înrolat în armată în 1887, pe atunci chelnăr a părăsit Germania și s'a dus la Roma, unde s'a înscris în facultatea de teologie. Acum când s'a întors în Germania s'a predat singuri autorităților militare, cari l-au condamnat pentru dezertare.

x Atragem atențiunea On. public asupra inseratului *Frații Burza*, primă prăvălie românească de fierărie și mașini agricole din Arad.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecské — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

ECONOMICE

Despre cooperativele meseriașilor din Germania

Am amintit și cu altă ocazie, că ideea asocierilor nici într'un stat din Europa n'a prins rădăcini mai puternice ca în Germania. Pe lângă tovărășiile agricole (Landwirtschaftliche Genossenschaften), cari după raportul statistic dela 15 Aprilie d. e. ating suma de 24.546 și a căror număr crește din zi în zi, se desvoltă și iau avânt tot mai mare și cooperativele meseriașilor (Handwerker Genossenschaften). Deși felul acesta de tovărășii încă datează de pe anul 1850 totuși numărul lor în raport cu a tovărășiilor agricole e de tot mic, abia 1391. Ceeace nu înseamnă că tovărășiile n'ar fi potrivite pentru clasa meseriașilor, ci cauza e, că în Germania câmpul industriei e bătut mai ales de fabricanți ori industriași mari, cari n'au lipsă de asocieri. Meseriașii ori industriașii mici joacă un rol de a doua mână în orașele mai mari din Germania. Meseriașii ce sunt uniți în tovărășii sunt mai ales la orașele mici ori la satele mari.

Ce privește tehnica ăstorfel de însoțiri e ca și la însoțirile agricole. Pe când însă cele agricole sunt puse cu mici excepții pe baza garanției nețarmurite pe atunci ale meseriașilor, sunt bazate pe baza garanției limitate.

După datele statistice dela *Reichsverband-ul* din Darmstadt la 31/XII. 1910 numărul tovărășiilor a căror membri sunt numai meseriași a fost 1391. Dintre aceste sunt 17 cāsii centrale, cari învârt exclusiv negoțul bănesc. Membri la centralele acestea sunt numai tovărășii de a le meseriașilor cu toate, că statul lor nu oprește nici persoane singuratice de a subscrie cvote și astfel de a deveni membru. Sunt apoi 365 asocieri de credit, 427 tovărășii pentru procurarea materiilor brute, de cari au lipsă meseriașii la purtarea diferitelor meserii, 114 tovărășii pentru procurarea de mașinării precum și diferite unelte 149 tovărășii pentru desfacerea în comun a mărfurilor lucrate, 115 tovărășii pentru întreprinderi industriale, 171 tovărășii de alte categorii.*)

Mai sunt apoi 2 așa numite *Zentraleinkaufsgenossenschaft-uri*. Acestea 2 sunt mai mult un fel de birouri centrale, cari mijlocesc cumpărarea mărfurilor brute pentru diferitele tovărășii asociate la ele.

Toate tovărășiile acestea sunt legate în

*) Tovărășii de a aurarilor, frizerilor, mănuserilor, feștitorilor, ceramicilor, pietrarilor, etc.

anumite federale ca și însoțirile agricole. Rolul federalelor e mai ales de a exercia controlă asupra diferitelor tovărășii.

Cele 17 casse centrale + cele 2 centrale pentru mărfuri au făcut în anul trecut o învârtire bănească de 595 milioane 123 de mii mărci. Cele 17 casse centrale reprezintă un capital de 138 milioane. Dintre acestea 1 milion 400 de mii mărci sunt cvotele, 91 milioane m. sunt depuneri. Restul îl formează fondurile de rezervă și de binefaceri.

Învârtirea anuală a casselor centrale atinge suma de 1 miliard și 400 milioane.

Imi lipsesc datele și ar fi și prea lung ca să dau un raport mai amănunțit despre toate tovărășiile meseriașilor din Germania. Dar ca totuși poată face cât de cât o idee despre avântul ce au luat cooperativele la singuraticile speții de meserieși, las să urmeze următorul conspect despre felul și numărul membrilor dela tovărășiile, cari aparțin federalei din Berlin: 32 tovărășii de a franzelarilor cu 1386 membri.

41	tovărășii de a croitorilor	cu 1416 membri
41	„ „ „ păucarilor	„ 1708 „
20	„ „ „ măsarilor	„ 524 „
9	„ „ „ feștitorilor	„ 389 „
31	„ de diferite branșe	„ 1003 „
10	„ „ a argisitorilor	„ 742 „
12	„ de a măsarilor artiști	„ 2180 „

Scopul acestor 12 tovărășii e mai ales de a desface mobilele de artă ce pregătesc singuraticii membri.

Tovărășiile astea am putea zice sunt tot atâtea depozite mari pentru mobile de artă. Obiectele (mobilele) trimise la depozit sunt estimate de o comisie și prețul i-se plătește imediat respectivului. La sfârșitul de an fiecare membru mai capătă, (dacă treaba a mers bine) un feliu de „dividendă”. Dividenda aceasta să împarte nu după cvote ci după suma de bani ce a ridicat pentru obiectele aduse la depozitul tovărășiei.

Din cele mai sus să vede spre câte scopuri e întrebuițată cooperativa, iar urmărind desvoltarea lor în cei 2—3 ani din urmă vom vedea, că ideea asocierilor cucerește tot mai mult teren nu numai între meseriași mici ci și între meseriași cari fac învârtiri mai mari (d. e. tovărășiile măsarilor artiști). Afară de tovărășiile acestea, cari sunt puse pe bază curat cooperativă în Germania înfloresc și așa numitele *reuniuni de ale meseriașilor*, cari în timpul din urmă încă lucră tot în direcție cooperativă. Așa d. e. în provincia Hessen sunt 125 de reuniuni (*Gewerbeverein-uri*) cu 10,945 de membri. Reuniunile acestea sunt legate în 13 federale (*Bezirksverbände*). Scopul reuniunilor a fost și este și azi mai ales perfecționarea meseriașilor în branșele lor precum și înaintarea pe terenul social și cultural. Spre scopul acesta reuniunile să îngrijesc nu numai de școli pentru învățacei ci și pentru cursuri de specialitate pentru ceice devin măestri de sine stătători. Pe lângă acestea meseriașii din provincia Hessen la anul 1904 au înființat o centrală a meseriașilor (*Handwerker-Zentral Genossenschaft*), Centrala aceasta lucră în direcție cooperativă procurând mai ales mărfuri brute și diferite mașinării și unelte pe sama meseriașilor. În direcția aceasta ar fi bine să apuce și reuniunile meseriașilor noștri.

Berlin, 6 Maiu.

A. Ofoiu.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Ioan Stan, comerciant, Sohodol. Vă rugăm, ca să ne avizați, care Nr. nu l'ați primit în timpul din urmă.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

În cancelaria lui Dr. Aurel Nyilvan avocat, Șomcuta-mare, află aplicare imediat un

candidat de avocat cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

„IANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou produs igienic pentru curățirea și înfrumusețarea pelei.

Înlătură petele galbene, bucele pricinuite de înfierbințeli, sgrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes.

1 teglă 1 cor.

> IANER < pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acoperă încreșturile și e cu totul nestricăcioasă. In culorile: roză, albă și cremă. **1 cutie 1 cor.**

> IANER < săpun. **1 bucată 60 fileri.**

> IANER < pastă pentru dinți. **1 doză 1 cor.**

> IANER < apă pentru gură. Bună pentru dinții scorburoși și gingiile burețoși, contra mirosului greu de gură. **1 sticlă cor. 1-60, jum. sticlă 80 fil.**

> IANER < esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreței și contra căderii părului. **1 sticlă, 1 cor. 30 fil.**

> IANER < pomadă pentru creșterea părului. — **1 teglă 2 coroane.**

> IANER < vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e eschisă. La comande să se noteze că părul încărunțit în ce culoare să se vâpsească (negru, brunet). **Un carton 4 cor.**

> IANER < apă, care face părul blond. Pentru a vâpsi în timp scurt, în băl, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. **1 sticlă 4 cor.**

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacțiilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer“ ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare“ a lui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárvaros Fő-ut 72.

Ioan Gabor

meșter-tiglar și acoperitor cu lezepezi de metal eternit.
str. Demeter 122.

Primește toate lucrările aparținătoare acestei branșe și le execută punctual, pe lângă cele mai moderate prețuri.

Servește bucuros cu planuri și preliminară de spese.

In fabrica de var din Orlat se arde și expediază zilnic în mare și mic

renumitul

var de Orlat

liber de piatră și sgură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu, Orlat.

„Câmpiana“

instituit de credit și economii, societate pe acții în Mociu.

Concurs.

„Câmpiana“ instituit de credit și economii în Mociu (Mócs, Kolozsmegye) are lipsă de un **practicant** cu un salariu anual de **1200 Cor.** plătit în rate lunare anticipative.

Alesul dacă va corespunde după serviciu de un an, va fi denumit funcționar în senzul statutelor, cu drept de penziune.

Reflectanții să-și trimită petițiile până la **15 Iulie 1911 st. n.**

Postul e de ocupat îndată după alegere.

Mociu, la 17 Iunie 1911.

Direcțiunea.

Triumf. Fabrica de bere a domeniului baronesei

ELEK NOPCSA,

s'a travestit radical, s'a sporit cu mașini noi și afară de berile de bun renume produsă pânăci, de un timp fabrică și bere speciale

malata

care va purta în circulație numele

Diadal bikasör.

Această bere specifică, într'adevăr excelentă a cucerit în scurt timp marele public.

Cu tot respectul

d-na **Nopcsa Elek**, baroneasă,
Ujarad.

Cea mai bună și mai ieftină salamă, se poate procura dela

Adolf Rummler

fabrică de salamă
Nagyszeben—Sibiu—Hermannstadt
Schwimmschulgasse.

Birou de informații!!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

Recomând în atențiunea binevoitoare a cumpărătorilor de mobil

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada Pejsz (casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aranjamentul cel mai modern pentru dormitor, refector și salon cu prețuri moderate.

În atelierul meu mare, întreprind orice comandă pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. on. public, că mi-am deschis în localul din colțul strădelor Batthyányi și Weitzer János o întreprindere pentru instalarea de

apaducte, canalizări, încălzit și iluminațiuni de gaz.

Prestau ori ce lucrări privitoare la această branșă precum: apaducte, încălziri și iluminațiuni cu gaz, pe lângă o garanță de doi ani precum și reparaturile de specialitate ale acestora, cu prețurile cele mai moderate. Pe baza experiențelor câștigate pe acest teren într'un lung șir de ani, atât în Capilă, cât și în orașele din provincă, mă aflu în poziție, a mă simți capabil, ca toate lucrurile încredințate mie să le pregătesc, pe lângă rezponsabilitate de specialist, spre deplina mulțămire a onoratei clientele.

Cu planuri și preliminară servesc gratuit. Contând la prețiosul sprijin al p. t. onorat public român.

Cu deosebită stimă
Jenei János
monter.

Izvor ieftin de cumpărat **gramofoane și plăci** de vânzare și cu plătire în rate.

Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți prețurentul il. gratis din Marele magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeged, str. Könyök 3.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Brânză săcuiască desert

veritabilitate garantată (specialitate).

Brânză
de prima calitate în burduf și vană

oferă fabrica de brânză de oate din Ardeal

CAROL ALBRECHT

Nagyszeben, Burgergasse 13—15.

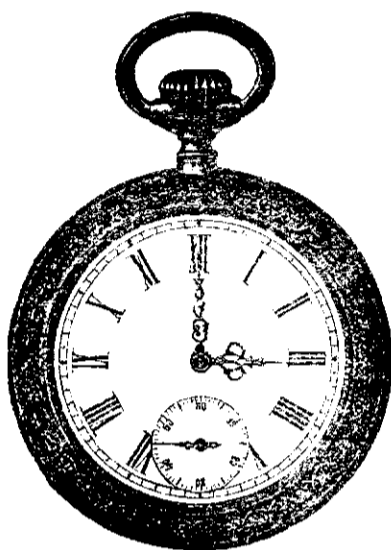
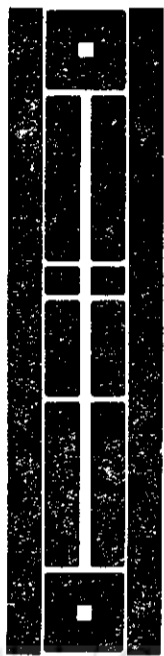
Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Local de întâlnire
al
industrișilor și burghezilor din provincă
este în Arad
ospătăria și hotelul
din strada **Boczkó,**
ce poartă numirea
„bou roșu“In localurile sale plăcute stau la dispoziția oaspeților **mâncări gustoase și vinuri escelente din podgorie.** Serviciu atent și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant dela 60 cruceri în sus.**Francisc Draskovits, ospătar.****În atențiunea celor ce se mută.**Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri,** execută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.**Koch Dániel**

Intreprindere de instalarea soneriilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferenéz Nr. 42.**În atențiunea tuturor.****— Să cumpărăm pământ. —**In comuna **Tăuț** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la angajatul domeniului Kis Péter în Tăuț (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Fruntașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țărani de alt neam.

Cele mai bune **oroloage**
cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderneatât pe **bani gata, cât și în rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această provincă în întreaga Ungaria**BRAUSWETTER JÁNOS**orologier în **SZEGED.**

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul **Românul** (ad. scriu că au celit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.**„ARIEȘANA“**institut de credit și economii, societate pe acții în **Turda**Cheque-Cto 25209. — filială **Jara-de-jos.** — Telefon 38.

Escomptează cambii simple și ipotecare pe lângă 7—8%. Face împrumuturi pe obl. întabulate și caventate cu 7—8%. Financiază toffelul de întreprinderi economice. Primește depuneri pe lângă libele și în Cto-curent cu 5%, după cari darea o plătește institutul. Depunerile se pot face și ridica ori când fără abziecere, sumele mai mari după starea casei.

Direcțiunea.

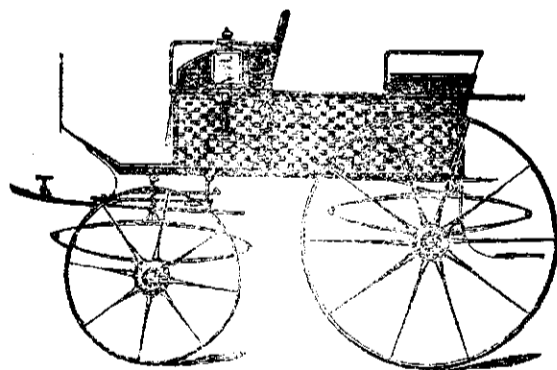
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula

cea mai mare fabrică sudungară de trăsuri

Temesvár-Gyárvaros, Háromkirály-ut 14 (Casa proprie).**Mare magazin de trăsuri noi și folosite.**Pregătesc lucruri de **fier, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări** de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate. Preț curent, gratis și franco.

Tot aici se mai pot căpăta omnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe, „landaner“, cu prețuri moderate.

Szeifert János

sculptor

Arad, Magyar-utca Nr. 29.Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: **iconostase, amvoane, aranjamente pentru biserici și salon,** tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari. Reparaturile se efectuează prompt; comanda din provincă se execută grabnic. — La dorință trimite planuri gratuit. Pentru această solicit binevoitorul sprijin al publicului.Cu stimă: **Szeifert János.**

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame

Salamandercu renume mondial, se capătă în colorile galbină și neagră cu **16 coroane 50 fl.** escluziv la mine.**WEINBERGER JÁNOS** prăvălia de ghete de rangul I-u. **Arad, piața Andrássy nr. 20.**

Comanda din provincă se execută în aceeași zi

FRATII BURZA

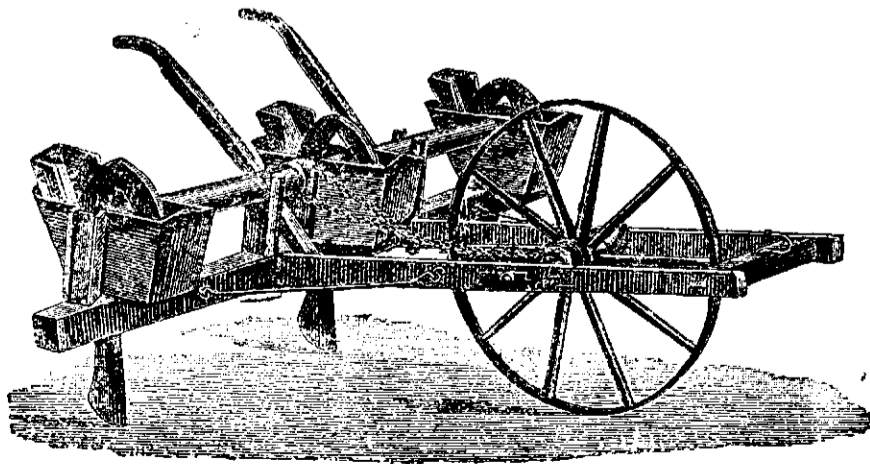
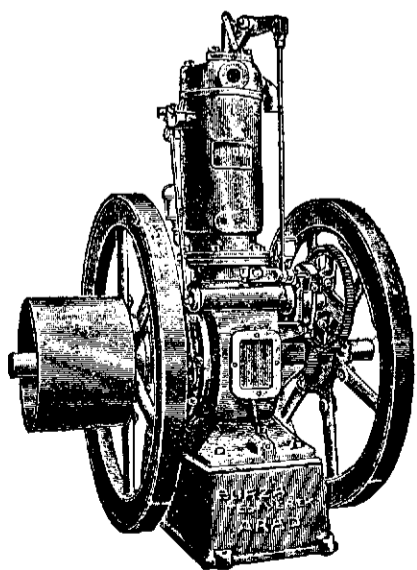
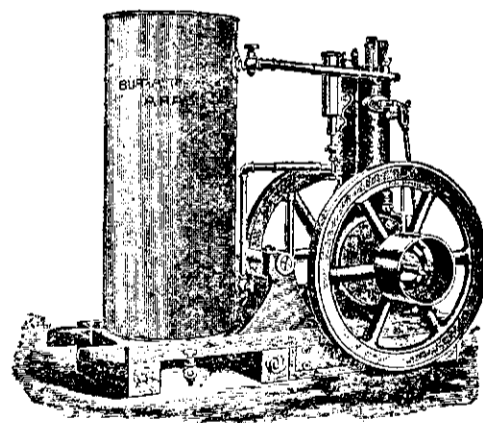
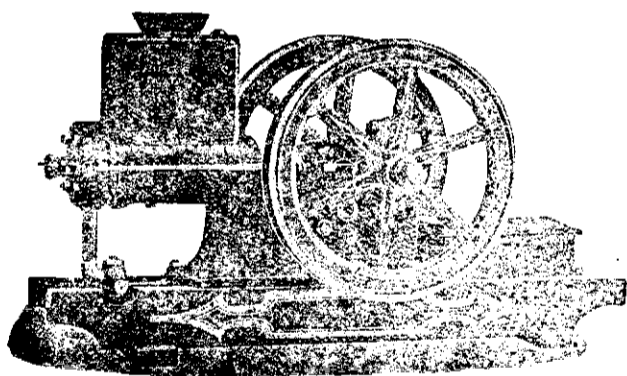
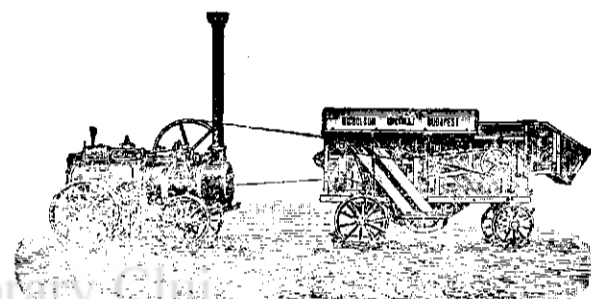
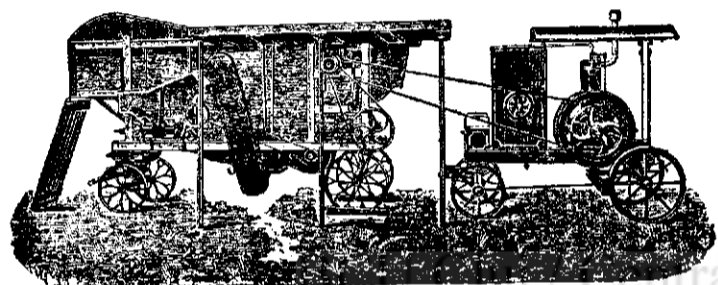
Nr. telefonului 604.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

A R A D, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem-gratuit.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

Anunț.

Ocaziune foarte rară de a-și putea cineva procura o garnitură de treerat constatatoare din

- 1 Motor 8 pe 10 cai putere, încălzit cu benzin,
- 1 Trecătoare de 1000 m^m cu dublu curățitor,
- 1 Elevator pentru făcut șire de paie și
- 1 Trecătoare de trifoiu care dă trifoiul de tot curat, gata, pentru a se putea vinde.

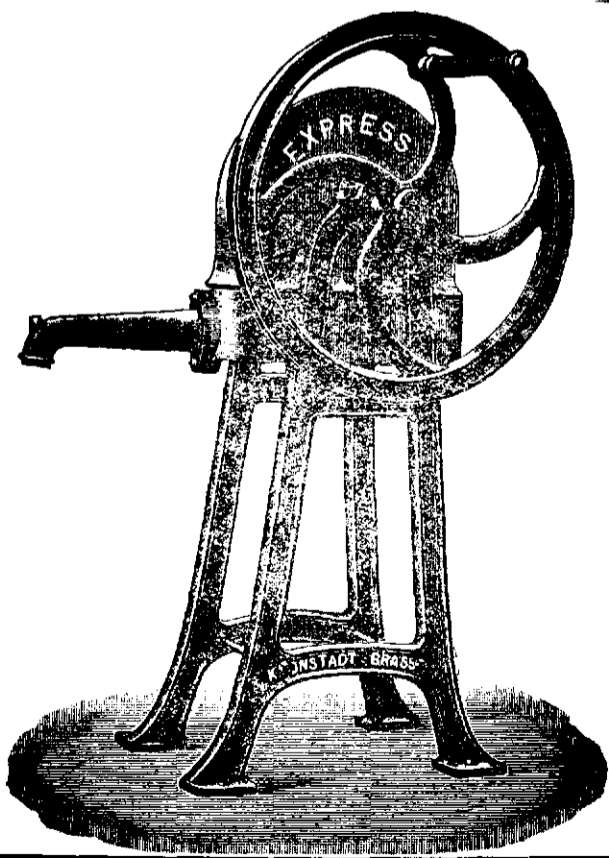
Aceasta garnitură numai 10 zile a funcționat, așa că se vinde cu deplina garanță ca și una nouă, cu **peț și condițiuni de plată foarte avantajoase.**

Doritorii să se adreseze firmei:

S. Wagner

prima turnătorie de fer Sibliană, fabrică de mașini agricole, atelier de mori și mare prăvalie de fer

Sibiu, piața fânului nr. 1.

Pumpe pentru tren, mânilor și puterei pregătește în toată forma

Iuliu Teutsch

turnătorie de fier, fabrică de mașini și metaluri.

Brașov.

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de curățirea și nobilitarea feței**, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerească imprimată feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia Rozsnyay

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

::: Singurul institut de asigurare ardelean :::

„Trașssylvania”

Sibiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

::: **Asigurări împotriva focului,** :::

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile,** etc., pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

::: **Asigurări asupra vieții,** :::

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat dela asezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții, și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar,** :::: asigurări pe spese de înmormântare, ::::

Asigurări contra grindinei (de piatră)

Asigurări de accidente corporale, contra infracției (furt prin spargere),

Asigurări de pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K. 5.003,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	4.834,801.12
Starea asiguraților cu sfârșitul anului 1910	foc 119,839,992.—
	viață 11,020,266.—
Fonduri de întemelare și de rezervă	2,204,317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuisiții, cari au legături bune, se primesc la serviciul institutului în condiții favorabile.

Lisinszky Lajos, stoler

Arad, strada Péter Nr-ul 6.

Execută cele mai moderne mobile de dormitor, refector, salon și garderobă.

Intreprinde aranjarea perfectă a orice fel de locuințe.
—
Preliminare gratuit.

Execută mobile durabile și solide conform desenelor ori după com. Verbală.

Solicit sprijinul binevoitor al publicului românesc.

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am aranjat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
 privitor la această branșă,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerintelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, hysterie, anemie, diabet, diateză urică, rheumatism, boale de stomach : : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în : : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

„TIMIȘIANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE pe ACȚII
FONDAT IN ANUL 1885.

Centrala în **Timișoara-centru**
(Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

➡ **Buziaș, Recaș, Ciacova și Delta.** ➡

Telefon Centrala Direcțiunea: Nr. 510.

Contabilitatea: Nr. 1149.

Capital propriu 1,500.000 cor. — Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Filiala Buziaș nr. 10, Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Delta nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse $4\frac{1}{2}\%$ și 5% interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

■ Depuneri până la 10.000 coroane, după starea casei se plătesc și fără abdicere.

■ Escomptează cambii și acoardă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

■ Dă avans. pe efecte publ. (Lombard).

■ Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.